

আগষ্ট, ২০২৫

জ্ঞান-সঞ্চাৰ

অসমীয়া ই-আলোচনী

মুখ্য সম্পাদক
চন্দ্ৰিমা বাণা

ଜ୍ଞାନ-ଅନ୍ତରା

ଜ୍ଞାନ-ଅମ୍ବାର

ଅଜମୀୟା ଓ-ଆଲୋଚନା

ଅକ୍ଷୟାଦିନୀ ଅମ୍ବାର

ଜିତୁମନି ଦାସ
ମୁଖ୍ୟ ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ

ଅନିଲ ବାଘ
ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ

ଅଜମୀୟା ବାଘ
ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ

ଚନ୍ଦ୍ରିକା ବାଘ
ମୁଖ୍ୟ ଅକ୍ଷୟାଦିନୀ

କୁଲଧର ବାଘ
ଅକ୍ଷୟାଦିନୀ

ବେଘୁଧର ବାଘ
ଅକ୍ଷୟାଦିନୀ ଅକ୍ଷୟାଦିନୀ

ପ୍ରିୟଙ୍କା ନାଥ
ଚିତ୍ରାଙ୍କିତା

ଦୁଧୁ ବାଘ
ଚିତ୍ରାଙ୍କିତା

জ্ঞান-সঞ্চাৰ (Jnan-Sanchar) : ডিজিটেল জগতৰ নতুন ছমহীয়া অসমীয়া ই-আলোচনী। জ্ঞান-সঞ্চাৰ সম্পাদনা সমিতিৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত এই প্ৰস্তাৱনা সংখ্যাটো ‘কবিতা’, ‘প্ৰবন্ধ’, ‘আখ্যানমূলক প্ৰবন্ধ’, ‘গল্প’, ‘গ্ৰন্থ আলোচনা’ আদিৰে সমৃদ্ধ। ই-আলোচনীখন সাহিত্যপ্ৰেমী প্ৰতিজন অসমীয়াৰ বাবে সম্পূৰ্ণ বিনামূলীয়াকৈ EPUB আৰু PDF সংস্কৰণত উপলভ্য।

প্ৰকাশ কাল : আগষ্ট, ২০২৫

প্ৰকাশক

জ্ঞান-সঞ্চাৰ সম্পাদনা সমিতি

মুখ্য উপদেষ্টা	: জিতুমানি দাস
উপদেষ্টামণ্ডলী	: অমল ৰাভা, অসীম কছাৰী
মুখ্য সম্পাদক	: চন্দ্ৰিমা ৰাভা
সম্পাদক	: কুলধৰ ৰাভা
সহকাৰী সম্পাদক	: বেণুধৰ ৰাভা
প্ৰস্তাৱনা সংখ্যা (প্ৰকাশ কাল)	: আগষ্ট, ২০২৫
© গ্ৰন্থস্বত্ব	: জ্ঞান-সঞ্চাৰ সম্পাদনা সমিতি
বেটুপাত	: ভৃগু ৰাভা
চিত্ৰশিল্পী	: প্ৰিয়ংকা নাথ
অংগসজ্জা, মুদ্ৰণ আৰু অক্ষৰ বিন্যাস	: কুলধৰ ৰাভা

সম্পাদকীয়

মানৱ সভ্যতাৰ বিকাশৰ ধাৰাটোলৈ এবাৰ চকু ফুৰালে আমি দেখিম এই সভ্যতা একেদিনাই গঢ়ি উঠা নাই। আদিম অৱস্থাৰ পৰা বৰ্তমান অৱস্থা পাবলৈ মানুহক সহস্ৰ বছৰ লাগিছিল। মানুহে দৈনন্দিন জীৱনটোক সহজসাধ্য কৰিবলৈ নানানটা কৌশল আয়ত্ত কৰি লৈছিল আৰু এই ধাৰাটোৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে ন ন আৱিষ্কাৰে মানৱ সভ্যতাক এচাপ এচাপকৈ ওপৰলৈ উধাই আনিছিল।

অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ ধাৰাটোও এটা পলকতে আজিৰ পৰ্যায়ত উপনীত হোৱা নাই। অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰাচীনতম নিদৰ্শন ৮মৰ পৰা ১২শ শতিকাৰ ভিতৰত ৰচিত চৰ্যাপদৰ পৰা আদি কৰি বৰ্তমানৰ অনলাইন মাধ্যমত সাহিত্য চৰ্চালৈকে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যই অলেখ চাপ তথা ঘাত-প্ৰতিঘাত অতিক্ৰম কৰি আহিছে।

আলোচনীৰ ক্ষেত্ৰত চাবলৈ গ'লে অসমীয়া ভাষাত ১৮৪৬ চনত ব্ৰিটিছ মিছনেৰীসকলে প্ৰকাশ কৰা 'অৰুণোদই' কাকতখনেই প্ৰথম। 'অৰুণোদই'ৰ পিছতে ১৮৮৯ চনত প্ৰথম প্ৰকাশিত 'জোনাকী'য়ে অসমীয়া সাহিত্যৰ এক যুগৰ সৃষ্টি কৰিলে। 'আৱাহন' (১৯২৯) আৰু 'ৰামধেনু' (১৯৫১) প্ৰকাশ পোৱাৰ পিছতে অসমীয়া সাহিত্যত অন্য দুটা যুগৰ সৃষ্টি হয়- 'আৱাহন যুগ' আৰু 'ৰামধেনু যুগ'। একো একোখন কাকতৰ নামেৰে সাহিত্যৰ এটা যুগৰ নামকৰণ কৰা কাৰ্যতেই অনুধাৱন কৰিব পাৰি যে এইকেইখন কাকতৰ অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰভাৱ কিমান! 'জয়ন্তী', 'উষা', 'চেতনা', 'বাঁহী' আদি আলোচনীৰ অসমীয়া সাহিত্যত অৱদানৰ কথাও এইখিনিতে নুই কৰিব নোৱাৰি।

সাম্প্ৰতিক কালত বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে ইণ্টাৰনেটৰ আশীৰ্বাদত মানুহে নিজৰ ভাষা-সংস্কৃতি, সাহিত্য বিশ্ববাসীৰ সন্মুখত দাঙি ধৰিবলৈ অনেক সুযোগ লাভ কৰিছে আৰু মানুহৰ মাজত যোগাযোগো সুচল হৈ পৰিছে। এতিয়া এই কথাৰ আঁত ধৰিয়ে ক'ব বিচাৰিছোঁ যে কিতাপ হৈছে মানুহৰ সঞ্চিত জ্ঞানৰ দৃশ্যমান ফচল। হাজাৰ হাজাৰ বছৰৰ জ্ঞান কিতাপে মানুহৰ মাজলৈ প্ৰজন্মৰ পৰা প্ৰজন্ম ব্যাপি কঢ়িয়াই আনিছে। সাঁচিপাত, তুলাপাত আদিত লিখি গ্ৰন্থৰূপ প্ৰদান কৰাৰ অতি কষ্টসাধ্য কামটোক ছপা যন্ত্ৰৰ আৱিষ্কাৰে সহজসাধ্য কৰি তুলিলে। ইয়ে গ্ৰন্থৰ সমাদৰ সমাজৰ বৰমূৰীয়াৰ পৰা সাধাৰণ গঞা প্ৰজালৈকে প্ৰসাৰিত কৰিলে। কিন্তু কিতাপ এখন বা নিজৰ লেখা এটা লিখি ছপা কৰি উলিওৱা কামটো বৰ্তমান সময়তো এক ব্যয়বহুল কাম লগতে সময়ৰো প্ৰয়োজন। সেয়েহে ইয়াক সহজ কৰি তুলিবলৈ মানুহে অন্য উপায় অৱলম্বন কৰিবলৈ লৈছে। কিতাপ ছপা কৰি প্ৰকাশ কৰাৰ উপৰিও বৰ্তমান মানুহে অনলাইন মাধ্যমত নিজৰ লেখা প্ৰকাশ কৰি বিশ্ব দৰবাৰত এক বহল প্ৰেক্ষাপটত উপস্থাপন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

‘অনলাইন মাধ্যমত অসমীয়া ভাষাৰ চৰ্চা’ এই বিষয়ত অধ্যয়ন কৰিলে আমি দেখিম যে ছ’ছিয়েল মিডিয়া প্লেটফৰ্ম ফেচবুক, ইনষ্টাগ্ৰাম, হোৱাটচএপ, ব্লগ আদিত অসমীয়া লিপিত লিখিব পৰা ব্যৱস্থা (ৰামধেনু চফ্টৱেৰ, ৰ’দালি, লাচিত আদি কিব’ৰ্ডৰ জৰিয়তে) হোৱাৰে পৰা অসমীয়া ভাষাৰ অক্ষীয় পৃথিৱীত যাত্ৰা আৰম্ভ হৈছিল। ৱিকিপিডিয়া আৰু ইয়াৰ ভগ্নী প্ৰকল্পসমূহৰ অসমীয়া সংস্কৰণৰ জৰিয়তে অনলাইন মাধ্যমত অসমীয়া ভাষাৰ সমলসমূহ লাহে লাহে বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে। লাহেকৈ অসমীয়া ই-আলোচনী, ই-অভিধান আদিও প্ৰকাশ হয়। ২০১০ চনৰ ১৩ আগষ্ট তাৰিখে হিমজ্যোতি তালুকদাৰৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশিত ‘এনাজৰী’ আলোচনীখনেই হ’ল প্ৰথম অসমীয়া ই-আলোচনী। ইয়াৰ পিছতে এখন উল্লেখযোগ্য অসমীয়া ই-আলোচনী হ’ল- ফেচবুকৰ ‘অসমীয়াত কথা-বতৰা’ গোটৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত ‘সাহিত্য ডট অৰ্গ’। ‘বেটুপাত’, ‘মণিকুট’, ‘ফটাটোল’, ‘প্ৰান্তিকা’ (কাব্যালোচনী) আদি ই-আলোচনীৰ জৰিয়তে অসমীয়া ই-আলোচনীৰ ধাৰা অব্যাহত হৈ আছে। ডিজিটেল মাধ্যমত অসমীয়া ভাষাৰ সমল সীমিত হৈ থকাৰ প্ৰেক্ষাপটত অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ ডিজিটেল যাত্ৰাপথত এয়া এক আশাব্যঞ্জক বতৰা।

‘জ্ঞান-সঞ্চাৰ’ ই-আলোচনীখনৰ জৰিয়তে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ ডিজিটেল যাত্ৰাপথৰ স্বৰ্ণালী যুগত যৎসামান্য বৰঙণি আগবঢ়াবলৈ আমি চেষ্টা কৰিছোঁ। এয়া আমাৰ প্ৰথম প্ৰচেষ্টা হেতুকে ক্ৰটি-বিচ্যুতি ৰৈ যোৱাটো স্বাভাৱিক। সদাশয় পাঠকৰ পৰা গঠনমূলক দিহা-পৰামৰ্শ আমাৰ সদায় কাম্য। অবাঞ্চিত ভুল-ক্ৰটিৰ বাবে ইয়াৰে ক্ষমা বিচাৰিছোঁ।

‘জ্ঞান-সঞ্চাৰ’ত আপোনালোকে ন লেখাৰুৰ কেঁচা হাতৰ পৰশ পোৱাৰ লগতে অভিজ্ঞতাপুষ্ট লেখকৰ জ্ঞান আৰু গভীৰ অধ্যয়নৰ জিলিঙনি এটা পাব। ইয়াত লিখিবলৈ ন-কৈ কলম তুলি লোৱাসকলৰ লগতে জীৱনযোৰা অভিজ্ঞতাৰে পৰিপূৰ্ণ প্ৰবীণ লেখকসকলক এক উমৈহতীয়া মঞ্চ প্ৰদান কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

আলোচনীখনৰ মুখ্য উপদেষ্টা জিতুমণি দাস ছাৰ, উপদেষ্টা মণ্ডলী অমল ৰাভা আৰু অসীম কছাৰী ছাৰে কৰ্মব্যস্ততাৰ মাজতো সময় উলিয়াই আমাক বিভিন্ন প্ৰকাৰে সহায় কৰিছে। ‘জ্ঞান-সঞ্চাৰ’ ই-আলোচনীখনৰ আদিৰ পৰা অন্তলৈকে সকলো পৰিকল্পনাৰ আঁৰৰ মানুহজন সম্পাদক কুলধৰ ৰাভা। অংগসজ্জা, প্ৰফ চোৱা আদি কামবোৰ এখেতে নিয়াৰিকৈ সম্পাদন কৰিছে। আন এজন সহকাৰী সম্পাদক বেণুধৰ ৰাভাই লেখা সংগ্ৰহ কৰাৰ পৰা আদি কৰি আলোচনীখনৰ সকলোখিনি দিশতে চকু ফুৰাইছে। আপোনালোক সকলোকে মোৰ ফালৰ পৰা শলাগ আৰু আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। বেটুপাতখন আটকধুনীয়াকৈ সজাই দিয়া বাবে ভাতৃপ্ৰতীম ভূণ্ড ৰাভা আৰু প্ৰিয়ংকা নাথ বাইদেৱে অংগসজ্জাৰ বাবে আঁকি দিয়া ছবিবোৰৰ বাবে তেওঁলোকৰ ওচৰতো মই কৃতজ্ঞ। আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰিবলৈ মৰসাহ কৰোঁতে বিভিন্নজনে আমাক শুভেচ্ছা জনাই বিভিন্ন প্ৰকাৰে সহায় কৰিছে। তেওঁলোকৰ ভিতৰত সোণালী মল্লিক বাইদেউ অন্যতম। তেখেতকো ইয়াৰে অশেষ ধন্যবাদ আৰু কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ। ■

বিষয়সূচী

কবিতা

শৈশৱৰ নষ্টালজিয়া	দিলীপ পৰাজুলী	০১
আধুনিক গোলাম	ভণিতা কলিতা	০২
বাটৰ ইতিহাস	দীপজ্যোতি ৰায়	০৩
ময়ো ফাগুনৰ দৰে	বেণুধৰ ৰাভা	০৪
কৃষক	বিকাশ দাস	০৫
সাম্প্ৰতিক	ৰাখী কাশ্যপ	০৬
আবেলিৰ ৰ'দালি	শচীন বড়ো	০৭
জীৱন	জিতুমনি দাস	০৮

প্ৰবন্ধ

জীৱনশৈলী	দিলীপ কুমাৰ ৰাভা	০৯
হীৰুদা আৰু শব্দৰ পুৱা-গধূলি	ৰঞ্জন বেজবৰুৱা	১১

আখ্যানমূলক প্ৰবন্ধ

পুৰাণৰ পাতৰ এক চিৰন্তন প্ৰেমগাথা: শিৱ আৰু সতী	কুলধৰ ৰাভা	১৫
---	------------	----

গল্প

সমৰ্থন	দীপ্তি ডিটিমনি বৈশ্য	১৯
--------	----------------------	----

গ্ৰন্থ আলোচনা

চৰৈৱেতী বাহিৰা বহী	অনামিকা বড়া	২৩
--------------------	--------------	----

শৈশৱৰ নষ্টালজিয়া

৷ দিলীপ পৰাজুলী

শৈশৱৰ সোণবৰণীয়া সপোনবোৰ
অদৃশ্য হৈ গ'ল
বৰ্তমানত।

ইফালে সিফালে বিচাৰি বিচাৰি
অকলে অকলে ফুৰিছোঁ
এই যান্ত্ৰিকতাৰ যুগত।

অৱশ্যে যন্ত্ৰ এটাৰ দৰে
জীৱনক লৈ ফুৰিছোঁ
জীৱনৰ সঁচা মাদকতাৰ সন্ধানত।

কেতিয়াবা হাঁহিছোঁ
সময়ে অসময়ে কান্দিছোঁ
মাজে মাজে দৌৰিছোঁ
দুখবোৰক বন্দী কৰি
সুখৰ লগত মিত্ৰতা কৰিবলৈ।

অহিংসা বাণীৰে জীৱনত গা ধুই
নদীৰ পাৰত আবেলি পৰত বহি
সুখৰ হাঁহি মাৰিব শিকিছোঁ
আবেলিৰ বেলিৰ ৰঙচোৱা ৰূপ চাই। ■

ক
ৰি
ভা

আধুনিক গোলাম

ভগিতা কলিতা

ক
বি
ভা

আমিবোৰ আধুনিক হ'লোঁ ককাই!
আমাৰ মুখত আৰু নুশুন এতিয়া সেই
পুৰণিকলীয়া ঘৰত মতা সাধাৰণ নামবোৰ,
আমাৰ পিন্ধনত নাই বৰচুৰিয়া আৰু পায়জামা।
আমি এতিয়া বিদেশীৰ শৰণ ল'লোঁ,
পিন্ধিবলৈ ল'লোঁ গেলেপা মৰা জিন্স
আৰু টাই কোট।

ভাবিছ নেকি ককাই,
তোক দেখি থিয় হ'ব আমাৰ মৰমৰ বৌজনী,
ভৰি চুই সেৱা ল'ব মোৰ ভটিজা ল'ৰাটিয়ে তোৰ!
তেন্তে তই বৰ অঁকৰা আৰু হোজা বুঢ়া হ'লি।
আমিতো পাহৰিলোঁ ককাই কি, পিতাই কি...
আমিবোৰে এতিয়া দেদি, ব্ৰাদাৰ ক'বলৈ শিকিলোঁ।
ককাই অ', আমি বৰকৈ আধুনিক হ'লোঁ বুজিছ;
আমাৰ যে ছাৰজন আছিল অংক পঢ়োৱা,
শুনিছোঁ ছাৰৰ বোলে মৃত্যু হ'ল ছাৰৰ হাতত।

আৰু জানো শুনিবি ককাই,
পশুক মানুহ কৰা, মানুহক পশু কৰা
আমাৰ দৰে আধুনিকবোৰৰ কথা!
তই যে আমাক কৈছিলি নাৰী হত্যা মহাপাপ,
শাপবৃদ্ধ অহল্যাৰ কথা,
আজি পিছে উন্মত্ত কত নাৰীৰ দেহা,
তাৰ খবৰ জানো ৰাখিছ তই?
অভিশাপৰ ঠাইত আজি আইননে কিবাটো আহিল!
কত যে অহল্যাৰ প্ৰাণঘাটক সাৰি গৈছে আজি আইনৰ
সুৰুঙাৰে!

আৰু তোক নকওঁ দে ককাই,
মাত্ৰ জানি থ' ককাই, আমিবোৰ এতিয়া তোৰ ভাই নহওঁ,
আমিবোৰ এতিয়া কাৰোবাৰ কিনা গোলাম হ'লোঁ।
আমিবোৰ এতিয়া একো একোজন
আধুনিক যুগৰ আধুনিক গোলাম ॥ ■

বাটৰ ইতিহাস

ঐ দীপজ্যোতি ৰায়

কালপানী, আগিয়া, গোৱালপাৰা

খোজত খোজ হেৰাই যোৱা
বাটৰ ইতিহাস
সময়ৰ লগে লগে
নতুনত্বৰ ৰহণ সানিছে,
তাহানিৰ কেঁচা বাটটো
আজি পকীৰ প্ৰলেপ সানিছে,
বাটটো যে এতিয়া উন্নত
আৰু হৈ পৰিছে এটা
প্ৰজন্মৰ চিনাকিৰ অচিনাকি বাট
অথচ পাহৰিবলৈ দিয়া নাই
অতীতৰ ঘটনাৰ ইতিহাসবোৰ!
কত কথা কত সোঁৱৰণি
কত খোজৰ কত নীৰৱ কাহিনীৰ
সাক্ষী এই বাটটো,
হেৰাই যোৱা একালৰ
বাটৰ ইতিহাস...। ■

ক
ৰি
ত

ময়ো ফাগুনৰ দৰে

৷ বেণুধৰ ৰাভা

মজেবাৰী, বকো, কামৰূপ

ক
ৰি
ত

ফাগুনৰ বাউলি বতাহজাকৰ
ক'তনো থাকে ঠিকনা?
দিশহাৰা হৈ ঘূৰিহে ফুৰে,
তথাপি ফাগুন সকলোৰে প্ৰিয়!
ময়ো ফাগুনৰ দৰে
ঠিকনাবিহীন...
মই বাকু তোমাৰ প্ৰিয়নে?

তুমি আকাশ ভালপালে
আকাশৰ নীলাখিনি মই হ'ব খোজোঁ,
তুমি এন্ধাৰ ভয় কৰা বাবে
ৰাতিৰ আকাশৰ জোনাক হ'ব খোজোঁ
তুমি পোহৰপ্ৰিয়া,
সেইবাবে এমুঠি পোহৰ
প্ৰভাতৰ পৰা খামুচি
তোমাৰ হৃদয়ত বুলাই দিব খোজোঁ ॥

তুমি সাগৰৰ দৰে শান্ত
যদিও বুকুত হেঁপাহৰ প্ৰশান্ত
তুমি মৌন স্থিতপ্ৰজ্ঞ,
মাথোঁ মইহে নদীয়ে সাগৰক বিচৰাৰ দৰে
দিশহাৰা হৈ বিচাৰি ফুৰিছোঁ
মাথোঁ তোমাৰ ঠিকনা ॥ ■

কৃষক

ঐ বিকাশ দাস

কান্ধত নাঙল মূৰত জাপি
চোৱা সেইজন কোন
সৰু সৰু বীজৰ পৰাই তেখেতে
পথাৰত জিলিকাই সোণ

ৰ'দ বৰষুণ নামানি তেখেতে
কৰি যায় কেৱল কষ্ট
তেখেতৰ বাবে শস্যৰ সেই
সোণালী হাঁহিটোৱেই যথেষ্ট

আমাৰ বাবে কষ্ট কৰে তেখেতে
নকৰি অকণো এলাহ
তেখেতসকলৰ কষ্টৰ ফলতে
আমি ভোজন কৰি আছোঁ দুমুঠি দুবেলা

তথাপি আজি কৃষক মৰিছে
দিছে হেজাৰজনে নিজৰ প্ৰাণ
আমি কেতিয়াবা দি পাইছোঁনে
তেওঁলোকৰ কষ্টৰ প্ৰতিদান? ■

ক
ৰি
ভ

সাম্প্ৰতিক

৭ বাখী কাশ্যপ

দৰং জিলা

অন্ধকাৰে আৱৰা এই মফচলীয়া
ঘৰটোত আপুনি মোক লগ পাব খোজে
জানিব খোজে কথা পাতিব বিচাৰে
কিন্তু কিয় কিবা প্ৰয়োজন

আপুনি আপোনাৰ তথাকথিত
ভাষণ তথা যুক্তিৰ যুদ্ধ সামৰি
নিজৰ কৰ্মত মনোনিৱেশ কৰক
এয়াই আপোনাৰ কৰ্তব্য

মই মানুহ বিচাৰি হাবাথুৰি খাই ফুৰিছোঁ
অজান দেশত অসুৰৰ মাজত মই
মানুহৰ সন্ধানত ঘূৰি ফুৰিছোঁ
যেনিয়েই যাওঁ তেনিয়েই দেখোঁ
ৰক্তপিপাসু অসুৰৰ দল
পিয়াপি দি ফুৰে অন্ধকাৰ ৰাজপথত

ক'ত হেৰাল মানুহবোৰ
চাৰিওফালে ৰজাঘৰৰ
উষ্টিছ চেলেকা এজাক কুকুৰ
দহ টকাত বিক্ৰী হোৱা এজাক
মানুহক জানো মানুহ বুলিব পাৰি
হায়! মানৱতা হায় মানৱ সমাজ
কোন সতে শ্ৰেষ্ঠ বুলি কওঁ তোৰ
এই অহংকাৰী সত্ত্বাক
ধিক্কাৰ! ■

আবেলিৰ ৰ'দালি

শচীন বড়ো

ভগা প্ৰাচীৰৰ ভাস্কৰ্যত খোদিত
অনুভৱৰ আবেশৰ সত্য-অসত্য বোল।
ছাৰখাৰ হৈ যোৱা প্ৰেমৰ
নিষ্ঠুৰ ছবি
জীৱন পৰিক্ৰমাৰ যুঁজত ধূসৰিত হোৱা আধালেখা দস্তাবেজ
ক্ষত-বিক্ষত হাবিয়াস
অপত্যাশিত আক্ৰমণত
কেঁচা তেজৰ চেকুৰাত দীঘল হুমুনিয়াহ
ঘোৰ অন্ধকাৰ
মৰীচিকাৰ পিছত এজাক কংকাল
কথমপি অক্সিজেনলৈ জীয়াই থকা আইৰ কোলাৰ পৰা
ভোকাতুৰ স্বাৰ্থাশ্ৰেয়ী জীৱে কাটি নিয়ে
মোৰ স্বাধীনতা প্ৰাপ্য, মোৰ অধিকাৰ
খাদ্যৰ টোপোলা
তাৰ পিছত এখন ৰণ অভিযোগ- প্ৰতি- অভিযোগ...
শোলঠেকত
ক্ষুধা নিবাৰণ আৰু জীৱন...।
মিচৰিত অস্তিত্ব
চূৰ্ণ-বিচূৰ্ণ সঁচা মৰম
ভগা প্ৰাচীৰৰ ভাস্কৰ্যত খোদিত
অন্তগামি আবেলিৰ ৰ'দালি। ■

ক
ৰি
ভ

জীৱন

ঐ জিতুমনি দাস

বামুণপাৰা, ধনুভাঙা, গোৱালপাৰা

সমস্যাৰ বিশালতাত

জৰ্জৰিত জীৱন,

তথাপি

জীয়াই থকাৰ দুৰ্বাৰ হেঁপাহ

এপাহি ৰঙা গোলাপ হই

কাঁইটৰ মাজত। ■

ক
ৰি
ভা

জীৱনশৈলী

এ দিলীপ কুমাৰ ৰাভা

দেউৰীপাৰা, দুধনৈ, গোৱালপাৰা

আমি ভাৱোঁ, শিশুটি জন্মিলেহে, শিশুটোৱে কি বুজিব? বুঢ়া-বুঢ়ীৰ প্ৰবাদ মতে- “শিশু হেনো দেৱতা। সি সকলো কথা জানে। পূৰ্ব জন্ম, ইহ জন্ম আৰু পৰ জন্মৰ কথাও জানে।” সেয়ে জন্মিয়ে মাক-বাপেকৰ মৰম বিচাৰে, চকুৰে মুনিব নোৱাৰিলেও আত্মীয় স্বজনবোৰক চিনি পায়। সেয়ে শিশুটিক আনে হাতত তুলি ল’লে আনৰ হাতত যাবলৈ নিবিচাৰে আৰু কান্দে। কিবা এটা আশা কৰি মৰ্ত্তত আহি জন্ম লোৱাৰ বাবে কামনা কৰি কৰি এই জন্ম পাইছে, সেয়ে জন্মৰ লক্ষ্য তাৰ জনা আছে। কিছুমান শিশুয়ে সেয়ে জন্ম লোৱাৰ আগমুহূৰ্তত আত্মীয় আৰু মাক-বাপেকক শয়নে-সপোনে আগজাননী দিয়ে।

জন্মৰ পৰা পাঁচ বছৰলৈকে হেনো শিশুসকলে পূৰ্বজন্মৰ কথা অনুভৱ কৰিব পাৰে; কিন্তু প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। ইহ জন্মত জগতৰ পৰিৱেশৰ লগত মিলি চলিবলৈ যাওঁতে সাধনাৰ ব্ৰহ্মশক্তিৰ বলত পাৰদৰ্শিতা হৈ প্ৰকাশ কৰিবলৈ ধৰে। তেতিয়া আমি সেই শিশুটিৰ স্বভাৱ-চৰিত্ৰবোৰ দেখিবলৈ পাওঁ। শিশুৰ বছৰ কাৰণত মৃত্যু হয়- শত্ৰুই মাৰা, যত্নৰ অভাৱ, দুৰ্ঘটনা, বেমাৰ, ভুল চিকিৎসা।

শৈশৱ আৰু যৌৱনৰ মধ্যভাগৰ কালচোৱাটোকেই নাৰালক বুলি কোৱা হয়। এই

সময়চোৱাত ৰিপুবোৰে সক্ৰিয়তা লাভ কৰিবলৈ ধৰাটোৱেই হ’ল তেওঁৰ জন্মৰ জীৱনশৈলীৰ গুণগত মৰ্যাদা। জন্মৰ লক্ষ্য পূৰণ কৰাৰ বাবে ব্ৰহ্মশক্তি লাভ কৰাৰ এক নিদৰ্শন। যিহেতু জীৱন স্বতঃস্ফূৰ্ত

মানৱ চিন্তা বিকাশ সাধনৰ লগে লগে বিভিন্ন আহিলা প্ৰস্তুত কৰি আজি এই অৱস্থা প্ৰাপ্ত হ’ল। প্ৰত্যেকেই একো একোটা আহিলা সৃষ্টি কৰি জীৱন পথত গতি কৰি আছে। বিজ্ঞানৰ যন্ত্ৰপাতি, ৰাজনীতিৰ বিভিন্ন কৌশল, সমাজনীতিৰ এৰাধাৰা, অৰ্থনীতিৰ সহায়-সহযোগিতা আদিৰে জগত পৰিচালনা কৰি থকা হৈ আছে। বিষয়টো হ’ল- পৰম্পৰাটোক এৰি আমি সামাজিকভাৱে চলি গৈ আছোঁ নেকি? যদি গৈ আছোঁ তেনেহ’লে আমি ভুল পথেৰে গতি কৰিবলৈ ধৰিছোঁ। পৰম্পৰা আমাৰ সৃষ্টিৰ উৎস। সেই

শৈশৱ আৰু যৌৱনৰ মধ্যভাগৰ কালচোৱাটোকেই নাৰালক বুলি কোৱা হয়। এই সময়চোৱাত ৰিপুবোৰে সক্ৰিয়তা লাভ কৰিবলৈ ধৰাটোৱেই হ’ল- তেওঁৰ জন্মৰ জীৱনশৈলীৰ গুণগত মৰ্যাদা।

সৃষ্টিৰ উৎসটোক জীয়াই ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগিব। সৃষ্টিৰ উৎসটোৰ পৰাহে আমি বিভিন্ন ৰূপ দিব পাৰোঁ। এই চিন্তাশক্তি যৌৱনত আমাৰ পুৰঠ হয়। চিন্তাশক্তি পুৰঠ হ’লে কাম কৰি যোৱাত সহজ হয়।

গতিকে নিজৰ বাবে হওক, আনৰ বাবে হওক বা সমাজৰ বাবেই হওক জীয়াই থাকিবৰ বাবে কৰি যাবই লাগিব। হাত সাবটি থাকি পৰম্পৰাক ধূলিসাৎ কৰি, স্বাৰ্থৰ বাবে সমাজ পৰিচালনা কৰি গ’লে জগতখন বিপথে যাব।

যৌৱনকালতেই জীৱৰ দৈহিক গঠনৰ পূৰ্ণ
পৰ্যায়। সেয়ে ব্ৰহ্ম শক্তি লাভৰ ক্ষমতা তাতেই সীমাবদ্ধতা
বুলি ক'ব পাৰি। আয়ত্ব কৰা শক্তি আৰু ক্ষমতাৰে
সাংসাৰিকতা জীৱন নিৰ্ভৰ কৰিব লাগিব আৰু সেইটোৱেই
হৈ পৰে জীৱনৰ ভাগ্যৰ চক্ৰ। যাক মানুহে কয়- ভাল কাম
কৰিলে ভাল ফল পায় আৰু বেয়া কাম কৰিলে পাপে চুৰো।

জীৱনৰ অন্তিম কাল বাদ্ৰ্ধক্যকাল। এই কালতে
আয়ত্ব কৰা বিষয়বস্তুবোৰ সমাজত বিলাই নিদিলে
পৰম্পৰাভাৱে চলি অহা সৃষ্টিৰ
সামগ্ৰীবোৰ মানৱ সমাজৰ পৰা
নোহোৱা হ'ব। সেয়ে বাদ্ৰ্ধক্যকালত
নিজে আয়ত্ব কৰা জ্ঞান, বিদ্যাকে
আদি কৰি ধন-সম্পদবোৰক সুপৰিকল্পিতভাৱে বিতৰণ
কৰি যোৱাটো শ্ৰেয়।

কাৰ, কেতিয়া মৃত্যু হ'ব, কোনে জানে? কিন্তু
জীৱ স্বতঃস্ফূৰ্ত মৰ্ত্যত জন্ম লভাৰ বাবে ঈশ্বৰক প্ৰাৰ্থনা
কৰি কৰি এক চক্ৰিত আশীৰ্বাদ দানে ব্ৰহ্মজ্ঞান লাভ কৰি
মাতৃৰ গৰ্ভত জন্ম লৈ মৰ্ত্যত ভৰি দিছে। গতিকে নিজৰ
জীৱনৰ আয়ুৰ কাল সঠিকভাৱে নেজানিলেও অনুমান
কৰিব পাৰে। সেয়ে বুঢ়া-বুঢ়ীসকলে কোনো এজন লোকৰ
মৃত্যু হ'লে, তেখেতৰ মৃত্যুৰ দিনত কয়- “সি নিজৰ মৃত্যু
দিন গাৰ আন্দাজ পাইছে, সেইবাবে সি এনে কাম কৰিছে”।

প্ৰাকৃতিকভাৱে দিনবোৰ একেই আছে; কিন্তু
মানৱ সমাজৰ সতে জন্তুবোৰৰ আচৰণসমূহ সলনি হ'বলৈ
ধৰিছে। হাবি, জংঘল, বননিবোৰ মানুহে দখল কৰিবলৈ
আৰম্ভ কৰাৰ ফলত বননিৰ জীৱ-জন্তুবোৰ গাঁৱত, চহৰত

খাদ্য বিচাৰি আহিবলৈ বাধ্য হ'ল। প্ৰকৃতিৰ আচৰণ সলনি
কৰিবলৈ বাধ্য হ'ল।

মানুহৰ বাদে সকলো জীৱ-জন্তু, চৰাই-চিৰিকটি,
ইতৰ প্ৰাণীসমূহে প্ৰকৃতিৰ নিয়ম মানি চলাটো টান পোৱা
হ'ল। নোখোৱা বস্তুক খাবলৈ ধৰিছে, নোযোৱা ঠাইত
যাবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। মানুহ হ'ল বুদ্ধিজীৱী প্ৰাণী। মানুহৰ
জ্ঞানবুদ্ধি থকাটো দৰ্কাৰ; কিন্তু স্বাৰ্থপৰ, সমাজবীৰোধী,
এইবোৰৰ বাবেহে চিন্তীয় বিষয়। সকলোৰে ধনাত্মক-

হাত সাবটি থাকি পৰম্পৰাক ধূলিসাৎ
কৰি, স্বাৰ্থৰ বাবে সমাজ পৰিচালনা কৰি
গ'লে জগতখন বিপথে যাব।

ঋণাত্মক আছে। ধনাত্মক সৃষ্টি হ'লে
ঋণাত্মক উদ্ভৱ হ'বই। যিমানে ভালৰ
দিশ সৃষ্টি হ'ব, সিমানেই বেয়াৰ দিশ
বাঢ়ি যাব, এইটো স্বাভাৱিক। আজি
ভাৰতত digital সেৱা আহি গ'ল।

digital-অৰ সেৱা কেনেধৰণৰ কিছু হ'লেও আমি
প্ৰত্যেকেই অনুভৱ কৰিব পাৰিছোঁ। আগতকৈ কিছু হ'লেও
কামবোৰ কৰাত ভাল লাগিছে, মানে সহজতে আৰু কম
সময়তে গুৰুত্বপূৰ্ণ কিছুমান কাম কৰিব পৰা যায়। গতিকে
ইয়াৰ বেয়াৰ দিশটোও থাকিব নিশ্চয়। তাৰ বাবে আমি
সতৰ্ক হৈ চলিব লাগিব আৰু আমাক বাধ্য কৰাব।

বিজ্ঞান হ'ল- মানৱ চিন্তা বিকাশৰ আহিলা। এই
মানৱ চিন্তা বিকাশৰ সাধনাতেই নিত্য নতুন কৌশলত
মানুহবোৰে কাম কৰি যাবলৈ উদ্যত হৈছে, মানে কৰি গৈ
আছে আৰু পৰম্পৰে পৰম্পৰক সহায়ৰ ব্যৱস্থা হাতত
লৈছে। যিবোৰ কাম সমাজৰ বা জগতখনৰ ক্ষতিসাধন
কৰে তেনেবোৰ কামৰ বাবে প্ৰতিকাৰ ব্যৱস্থাও হাতত লৈ
আছে। সেয়ে এতিয়া আমাৰ জীৱনশৈলী উন্নত কৰাৰ
প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। ■

হীৰুদা আৰু শব্দৰ পুৱা-গধূলি

৷ বঞ্জন বেজবৰুৱা

হাতীচোং, নগাঁও

(১)

এবাৰ হীৰুদাক অসমৰ বাহিৰৰ কবি এজনে সুধিলে-
“আপোনালোকৰ ভাষাত সংস্কৃত শব্দ আছে নে?”

হীৰুদাৰ উত্তৰ: “কি কয় হে? সংস্কৃত বাক্য আছে
অসমীয়াত।”

কিয়- ‘কিংকৰ্তব্যবিমূঢ়’, কিংবদন্তি?

সঁচাকৈয়ে ‘ঘনীভূত’ সংস্কৃত বাক্য বা বাক্যাংশ এই দুটা।

এবাৰ ‘নামঘৰীয়া’ৰ স্ৰষ্টা অতুলানন্দ
গোস্বামীদেৱৰ মুখত হীৰুদাই এই অভাজনৰ নামটো
শুনিলে আৰু তাৰ পাছতে হীৰুদা কিবা কামত নগাঁৱলৈ
আহোঁতে- সেই সময়ত মই কাম কৰি থকা কলেজখনতে
সুধিলেগৈ- “ল’ৰাজন কোন?” মই নাছিলোঁ। মোৰ লগ
পোৱা নহ’ল।

সেয়া দুহেজাৰ চনমানৰ কথা হ’ব। পাছত ফোন
কৰাত হীৰুদাই মোক তেখেতৰ চানমাৰিৰ ঘৰলৈ মাতি
পঠালে- “আহিবাচোন, সংস্কৃতত জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীত
দুটামান শুনিম।” কবি আচৰিত হৈছিল। মনত পৰে।

(২)

শীতৰ এটি সেমেকা পুৱা ওলালোঁগৈ হীৰুদাৰ
ঘৰ। আমাক দেখি বৰ স্কুৰ্তি পালে মানুহজনে। শব্দপ্ৰেম
দুয়োৰে ‘কমন’। তাতে আমি দুয়ো মূলতঃ নগাঁৱৰ।
চোফাখনতে শুই ল’লে, ভৰি দুটা কেৰেপা মাৰি। হীৰুদাৰ
বিশিষ্ট ভঙ্গী। গীত দুটামান গালোঁ। মন দি শুনিলে।
সংস্কৃতত- ‘মোৰে ভাৰতৰে, মোৰে সপোনৰে’; ‘জানো
জানো বিফলে নাযায়’, ‘মোৰে জীৱনৰে সখা কৃষ্ণ’...

হীৰুদাৰ চকুত এধানি চকুলো।

এপাকত হাঁহি মাৰি সুধিলে-

“সোণৰ সপোন মোৰ ভাঙিল কিয়?” এইটো কৰিছা
নেকি?

“চম্পাৰে আঙুলি বুলালি কিয়- এইটো কি হ’ব
সংস্কৃতত?”

এইবোৰৰ কিবা তৰ্জমা হ’ব জানো? কোনো substitute
নাই। অসম্ভৱ। নাপাবা। নিজে কিছুমান সাজি ল’বা।

মই বোলোঁ- দাদা সৰবোৰ সংস্কৃত নহয়। কৰিবলৈ গ’লে
funny কাৰবাৰ হ’ব। বুজিছেই।

প
ব
ক

(৩)

আমাৰ শব্দচৰ্চা আৰম্ভ হ'ল।

“হেৰা, ‘সৰ্বহাৰা’ শব্দটো কোনো সংস্কৃত অভিধানত নাই। এইটো আচলতে ‘ভাও ধৰা’ সংস্কৃত। Pseudo Sanskrit। আবু সঈদ আয়ুবৰ সৃষ্টি।”

দৰকাৰ হ'ল- ‘বনাই’ ল'লে। মন গ'লেই ‘বনাই’ ল'বা।
বাচকবনিয়াকৈ। (হাঁহি)

সংস্কৃতৰ মানুহৰ বাবে কিছুমান কথা সহজ।
সংস্কৃত শিপা। যিকোনো ভাষাৰ মানুহে নিজ দেশৰ এটা
classical ভাষা জানিব লাগে। ইংৰাজে লেটিন, গ্ৰীক।
ভাৰতীয়ই ফাৰ্চী-সংস্কৃত। বহু কাৰণত। আমাৰ প্ৰয়োজন
সংস্কৃতৰ। সৰহকৈ পঢ়িবা।

মই আক' এটা বস্তুহে পঢ়োঁ।

— কি?

অভিধান। প্ৰিয় পাঠ্য।

(৪)

আমি বিশ্ববিদ্যালয়ত পঢ়ি থাকোঁতে, ৯৫-৯৬
চনত হীৰুদা দুবাৰমান গৈছিল। আমাৰ ‘জি ইউ অধ্যয়ন
চক্ৰ’ এটা আছিল।

মোক দেখি ভাল পালে। সংস্কৃত আৰু থলুৱা শব্দৰ
আলোচনা কৰিলোঁ। এইটো বিশেষ সুখ। এজন প্ৰধান
অসমীয়া/ভাৰতীয় কবিৰ সৈতে ভাষাৰ চৰ্চা কৰিবলৈ
পোৱাটো। সাধাৰণভাৱে থকা অসাধাৰণ মানুহ।

মই এটা চমক দিব খুজিলোঁ- দাদা, ‘স্তনিত’ বুলি
এটা বৈদিক শব্দ আছে। শব্দটোৰ গুৰি নাৰীৰ অঙ্গবিশেষ।
তাৰ আচল অৰ্থ- শব্দ, ধ্বনি, মাত।

তাৰ মানে ‘স্তনিত’ৰ অৰ্থ হ'বগৈ শব্দিত, ধ্বনিত।
uttered, expressed, sounded...

তেখেতে হাঁহি মাৰি ক'লে- শব্দটো বৰ interesting...নে
কি কোৱা? আদিৰসাত্মক। sensual। সংস্কৃত
শব্দকাৰসকল বৰ ‘ৰোমেণ্টিক’ দেই! (হাঁহি মাৰি)

মই ক'লোঁ- “দাদা, শব্দটোৰ কিন্তু এটা ইতিহাস আছে।
সমুদ্ৰস্তনিত সেই গুৱনি ক্ৰীটৰ”- আমাৰ দেৱকান্ত
বৰুৱাৰ কবিতাত। মেঘদূতত মেঘবোৰ- ‘স্তনিতসুভগম’।
ৰবীন্দ্ৰনাথে আধুনিক ভাষাত প্ৰথম শব্দটো ব্যৱহাৰ
কৰিছিল। উত্তাল, উত্তুঙ্গ সমুদ্ৰৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা মাত্ৰ এটা
শব্দত।

নাৰী-অঙ্গৰ জেৰ টানি। যিটোৱে নাৰীক নাৰী বুলি ‘শব্দিত’
কৰি থাকে, ঘোষণা কৰি থাকে।

— “এ: বেছি কল্পনা কৰিলে নেকি!” এইবোৰ বুদ্ধদেৱ
বসুৰ কাম নহয় নে?

— হয়। তেখেতে আঙুলিয়াই দিছিল। মই বিস্তাৰ
কৰিছোঁ। তেখেতে মিচিকিয়াই হাঁহিলে।

— দাদা, ‘কবি’ শব্দৰ origin-টো কি? ক'ৰ পৰা আহিছে
জানেনে?

তেওঁ হাঁহিলে।

— ‘কবি’-মানে যি শব্দ কৰে। সমাজত, মানুহৰ মনত।

কু- to sound, to utter... চৰাইৰ কূজন। মানুহৰ
ভজন।

(৫)

ভূপেন হাজৰিকাৰ গান অনুবাদত জমিছে।
বাঙালিত বেছিকৈ। হিন্দীত লতা মঙ্গেশকাৰৰ কণ্ঠতো
ভাল লগা হৈছে।

এই যে কি- হৰিহৰননে কি গায়কজন- তেওঁ গোৱা-
“মানুহে মানুহৰ বাবে”ৰ- সুৰৰ হিন্দী গীতটো
অসমীয়াতকৈ ভাল। কথাখিনি বেলেগ। মই গায়কীৰ কথা
কৈছোঁ।

এই হীৰুদায়েই ভূপেনদা ঢুকোৱাৰ পাছত
আমাৰ সংস্কৃতত ভূপেন্দ্ৰ-শ্ৰদ্ধাৰ্য্য ‘সাগৰসংগমঃ’ উন্মোচন
কৰি কৈছিল- “আজিহে ভূপেন হাজৰিকাৰ প্রকৃত
ভাৰতীয়কৰণ হ’ল।” মুখত সেই বিখ্যাত শ্লেষময়
হাঁহিটো।

তেখেতক উন্মোচনৰ ঠাই- সেইসময়ৰ
‘এয়াৰচেল’ৰ সভাঘৰলৈ লৈ অনা মানুহটো আছিল
সংস্কৃতিৰান যুৱক, আমাৰ যাত্ৰাৰ সহযোগী প্ৰাঞ্জল কুমাৰ
মহন্ত। সভাত আছিল ড° অঞ্জনজ্যোতি চৌধুৰী আৰু সূৰ্য
গোস্বামীদা। তেওঁলোকলৈ আটকীয়া ধন্যবাদ।

(৬)

কিছুমান গীত নিশ্চয় সংস্কৃত হোৱা উচিত নহয়।
শিৱ ভট্টাচাৰ্যৰ “আৰু নবজাবি বীণ বাটৰুৱা”, উমেশ
চৌধাৰীৰ “ব’হাগী লুইতৰ/ বিহুৱালি সুঁতি/ বাই কি
সোণৰ ভূৰ!”, আনন্দি দাসৰ- “লুইতৰে বুকুৰে ৰূপহী
মাজুলী/মৰোঁ যেনে লাগে তাত”।

ইয়াৰ ‘যেনে’টো ‘for example’ নহয় দেই।
আচলতে সেইটো- “মৰোঁ যেন লাগে তাত”। গীতৰ এই

অদৰকাৰী ‘এ’বোৰ কিন্তু বৰ দৰকাৰী। এইবোৰ বৰ
সুৰীয়া আৰু জতুৱা। “বিলত তিৰেবিৰাই পদুমৰ পাহি
ঐ”... আমি দেখিলোঁ কথাটো হয়। আমাৰ
গীতিকাৰসকলে এই ভাষাৰ সূক্ষ্ম ধ্বনিভেদ, nuance
বোৰ বাৰুকৈয়ে ব্যৱহাৰ কৰে।

— আজিকালি আমাৰ গানৰ ষ্টুডিঅ’ৰ ভাষাত ‘filler’-নে
কি! বিহু-বনগীত-লোকগীতত এইবোৰৰ প্ৰয়োগ অধিক।
নহ’লে যে গান গুছি gun-হে হ’ব! হৈছেই!

সুৰত ভাষাৰ ‘মানেটো’ কম, গানৰ ‘মানেটো’ বেছি।

বিষ্ণু ৰাভাৰ উৎকৃষ্ট বস্তু হ’ল গানকেইটা। আচলতে
গানকেইটাই ‘বিষ্ণু ৰাভা’। ৰাভাৰ গান- গানো, সাহিত্যও।

— কিয়, বাকীখিনি?

এ: পঢ়ি চাবা আৰু। একো নকওঁ... (হাঁহি মাৰি)।

(৭)

আপুনি জুবিনক “বিলত তিৰেবিৰাই” গোৱালে।
কিয়?

— আৰু আছে কোন? আৰু দুজনমানক গোৱাইছোঁ। অন্ধ
ল’ৰাজন যে- প্ৰজ্ঞান! মধুস্মিতা। নতুন। ভাল গায়।

এই যে অনিন্দিতা বুলি ছোৱালীজনী...। ভাল।

এই- হেৰিৰ ফালে থাকে। গোৱাব পাৰা। সংস্কৃত পাৰেনে
নাই নাজানো।

— ভূপেন হাজৰিকাৰ গানত বহুত ‘ভুল’ চলি থাকিল।
এতিয়া সেই ভুলেই ‘ভাল হৈ’ গ’ল। ‘অহোৰাত্ৰি’,
‘মৌনতা’ আৰু ‘চিৰযুগমীয়া’।

হ'ব লাগিছিল 'অহোৰাত্ৰ', 'মৌন', 'যুগমীয়া'।

যুগমীয়া মানেই চিৰকলীয়া, eternal, 'চিৰ-যুগমীয়া'

আকৌ কিয়?

— ভূপেনদাক ক'লে কি কয়?

গালি ধৰে।

— আপোনালোকে?

তাপ মাৰোঁ...

— মই ক'লোঁ- এৰা! 'অহোৰাত্ৰ', 'চিৰযুগমীয়া',
'মৌনতা'... এইবোৰ বোধহয়- অসমীয়া 'আৰ্ষপ্ৰয়োগ'।

মানে, ঋষি-মুনিয়ে- মানে ডাঙৰ মানুহে কৰা ভাষাৰ ভুল।

মানুহে হাঁহি মাৰি সামৰি থ'লে।

ঈশ্বৰে কৰিলে লীলা! ■

॥ ইত্যাদি ॥

টোকা (কিং-কৰ্তব্য-বিমূঢ়:- কিং কৰ্তব্যম্ ইতি কৃত্বা
বিমূঢ়:- কি কৰা উচিত, অনুচিত এই লৈ বিমোৰত পৰা;
কিং বদন্তি লোকা:- মানুহেনো কি কয়, কিনো চলিছে
মুখত, মুখ চলতি কথা!)

কুইজৰ উত্তৰসমূহ

১/ উত্তৰ: জিৰো।

২/ উত্তৰ: এংলো ইণ্ডিয়ান।

৩/ উত্তৰ: গোৱালিয়ৰ, মধ্যপ্ৰদেশ।

পুৰাণৰ পাতৰ এক চিৰন্তন প্ৰেমগাথা: শিৱ আৰু সতী

এ কুলধৰ ৰাভা

ধূপধৰা, গোৱালপাৰা

আ
খ্যা
ন
মু
ল
ক
প
ৰ
ত্ৰ

পুৰাণৰ পাতত থকা দেৱ-দেৱীৰ কাহিনীবোৰ কেৱল পূজা-অৰ্চনাৰ বিষয় নহয়; সেইবোৰত নিহিত হৈ আছে প্ৰেম, আদৰ্শ আৰু সংঘাতৰ গভীৰ শিক্ষা। দৃষ্টিয়েই সৃষ্টিৰ আধাৰ। এই গভীৰ সত্যটোকে সাৰোগত কৰি যেতিয়া আমি জীৱনৰ সেই চিৰপৰিচিত কাহিনীবোৰক এক নতুন দৃষ্টিকোণেৰে চাওঁ, তেতিয়াই তাৰ অন্তৰালত লুকাই থকা মহাকাব্যিক আখ্যানে আজিৰ অত্যাধুনিক ৰুকবাস্তাৰ চিনেমাৰ ক্ষণস্থায়ী চমকক অনায়াসে চেৰ পেলাব পাৰে। আজি আপোনালোকক তেনে এক ৰোমাঞ্চকৰ কাহিনীৰ মাজলৈ লৈ যাব খুজিছোঁ, য'ত আছিল বিদ্ৰোহ, প্ৰেম, একচন আৰু এক অবিশ্বাস্য ক্লাইমেক্স।

কাহিনীৰ আৰম্ভণি হৈছিল তেতিয়া, যেতিয়া সৃষ্টিকৰ্তা ব্ৰহ্মাই দেখিলে যে কৈলাসৰ তপস্বী মহাদেৱে সংসাৰৰ সকলো মোহ-মায়াৰ পৰা আঁতৰত থাকি গভীৰ ধ্যানত মগ্ন। তেওঁৰ এই বৈৰাগ্যৰ বাবে সৃষ্টিৰ ভাৰসাম্যত ব্যাঘাত জন্মিছিল। দৰাচলতে ইয়াৰ আঁৰত আছিল এক অন্তহীন যুদ্ধৰ কাহিনী। 'হলাহল' নামৰ কেতবোৰ ভয়ংকৰ দৈত্যই ব্ৰহ্মাৰ পৰা বৰ লাভ কৰি তিনিও লোকত সন্ধান চলাইছিল। দেৱতাসকল, আনকি স্বয়ং বিষ্ণু আৰু শিৱও তেওঁলোকৰ সৈতে ষাঠি হাজাৰ বছৰ যুদ্ধ কৰি ক্লান্ত হৈ পৰিছিল।

এই জটিল পৰিস্থিতিত, ব্ৰহ্মাই বুজিলে যে মহাদেৱক সংসাৰৰ প্ৰতি সক্ৰিয় কৰি তুলিবলৈ হ'লে তেওঁৰ জীৱনত প্ৰেমৰ আৱিৰ্ভাৱ হ'ব লাগিব, যি কেৱল আদি পৰাশক্তিৰ দ্বাৰাহে সম্ভৱ হ'ব। সেয়ে, তেওঁ দক্ষৰ নেতৃত্বত প্ৰজাপতিসকলক মহামায়াৰ তপস্যা কৰিবলৈ আদেশ দিলে। তেওঁলোকৰ এক লাখ বছৰৰ কঠোৰ তপস্যাত দেৱী সন্তুষ্ট হ'ল, কিন্তু তেওঁ জন্ম লোৱাৰ আগতে এটা চৰ্ত ৰাখিলে- তেওঁ প্ৰজাপতি দক্ষৰ কন্যা ৰূপে জন্ম ল'ব, কিন্তু যদি কেতিয়াবা তেওঁৰ পিতৃয়ে তেওঁক বা তেওঁৰ স্বামীক অপমান কৰে, তেন্তে তেওঁ সেই শৰীৰ তৎক্ষণাত ত্যাগ কৰিব। এই চৰ্ততেই আদি পৰাশক্তিয়েই সতী ৰূপে জন্মগ্ৰহণ কৰিলে।

সতী আছিল দক্ষৰ মৰমৰ জীয়ৰী; যাৰ বাবে তেওঁক দাম্ভায়ণী নামেৰেও জনা গৈছিল। তেওঁৰ হৃদয়ত সৰুৰে পৰাই আছিল কেৱল মহাদেৱৰ প্ৰতিচ্ছবি। সতীৰ যৌৱনকালত, তেওঁৰ পিতৃ দক্ষৰ বাবে আটাইতকৈ ডাঙৰ চিন্তাৰ কাৰণ হ'ল- সতীয়ে মহাদেৱৰ বাহিৰে আন কোনো স্বামী হিচাপে বৰণ কৰিবলৈ সন্মত নহয়। দক্ষৰ দৰে এজন শৃংখলাপ্ৰিয় আৰু ক্ষমতাশালী ব্যক্তিৰ বাবে, সমাজৰ নিয়ম-নীতি নমনা, ভস্মৰ্ঘ্য বাঘৰ ছাল পৰিধান কৰা বৈৰাগী মহাদেৱ আছিল এজন সম্পূৰ্ণ অযোগ্য পাত্ৰ।

কিন্তু সতীৰ প্ৰেম আছিল এক বিদ্ৰোহ। তেওঁ
ৰাজসুখ ত্যাগ কৰি কঠোৰ তপস্যাবে মহাদেৱক স্বামী
ৰূপে লাভ কৰিলে। তেওঁলোকৰ বিবাহ সম্পন্ন হ'ল, কিন্তু
ই দক্ষৰ মনৰ পৰা বিদ্বেষ আঁতৰাব নোৱাৰিলে। বৰঞ্চ ইয়াৰ
লগে লগে আৰম্ভ হ'ল এক গভীৰ পাৰিবাৰিক সংঘাতৰ।

দেৱী ভাগৱত পুৰাণত দক্ষৰ মনত শিৱৰ প্ৰতি
বিদ্বেষ ঘটাব এক অন্যতম কাহিনী বৰ্ণিত আছে। কাহিনী
অনুসৰি, সতী আৰু শিৱই কইনাৰ পিতৃগৃহতে বাস
কৰিছিল। এবাৰ মহৰ্ষি দুৰ্বাসাই দেৱী জগদম্বিকাক
আৰাধনা কৰি তেওঁৰ পৰা এক দিব্য মালা প্ৰসাদ হিচাপে
লাভ কৰিলে। সেই পৱিত্ৰ মালাধাৰ লৈ তেওঁ যেতিয়া দক্ষৰ
ৰাজসভাত উপস্থিত হ'ল। দক্ষৰ আতিথ্যত সন্তুষ্ট হৈ
তেওঁক সেয়া উপহাৰ হিচাপে দিলে। দক্ষই কিন্তু সেই
মালাধাৰ সন্মান জনোৱাৰ পৰিৱৰ্তে, অহংকাৰবশতঃ তাক
নিজৰ শোৱনি কোঠালৈ লৈ গৈ বিলাসৰ সামগ্ৰী হিচাপে
ব্যৱহাৰ কৰিলে। সেই ৰাতি, মালাৰ অলৌকিক প্ৰভাৱত
তেওঁ পত্নীৰ সৈতে ৰতিক্ৰীড়াত লিপ্ত হ'ল। এই কাৰ্যই দিব্য
মালাধাৰক এক অভিশাপলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিলে আৰু সেই
অভিশাপেই দক্ষৰ বিবেক নাশ কৰি তেওঁৰ মনত নিজ
কন্যা আৰু জোঁৱাই শিৱৰ প্ৰতি প্ৰচণ্ড ঘৃণাৰ বীজ ৰোপণ
কৰিলে।

এই ঘৃণাৰেই বহিৰ্দ্ৰকাশ ঘটিল ব্ৰহ্মাৰ এক যজ্ঞত।
দক্ষ যেতিয়া সেই যজ্ঞত উপস্থিত হ'ল, তেতিয়া সকলো
দেৱতা তেওঁৰ সন্মানাৰ্থে থিয় দিলে। কিন্তু শিৱ, যি দক্ষৰ
জোঁৱায়েক আছিল, তেওঁ আত্ম-সমাধিত মগ্ন হৈ নিজৰ
আসনতে বহি ৰ'ল। পিতৃ হিচাপে ব্ৰহ্মা থিয় নোহোৱাটো
স্বাভাৱিক আছিল, কিন্তু জোঁৱায়েকৰ পৰা এনে ব্যৱহাৰ
পাই দক্ষই ইয়াক সমগ্ৰ দেৱ-সমাজৰ সন্মুখত এক চৰম

অপমান বুলি গণ্য কৰিলে আৰু শিৱৰ ওপৰত
একেধৰণেৰে প্ৰতিশোধ লোৱাৰ সংকল্প ল'লে।

সেই প্ৰতিশোধৰ সুযোগ আছিল দক্ষৰ নিজা
যজ্ঞৰ ৰূপত। তেওঁৰ মূল উদ্দেশ্য আছিল শিৱক অপমান
কৰা। সেয়ে, তেওঁ এক বিশাল যজ্ঞৰ আয়োজন কৰি
সকলো দেৱ-দেৱী আৰু ৰজাক নিমন্ত্ৰণ জনালে, কিন্তু
জানি-বুজিয়েই সেই তালিকাত শিৱ আৰু সতীৰ নাম
অন্তৰ্ভুক্ত নকৰিলে। যজ্ঞত উপস্থিত থকা দধীচি মুনিয়ে
যেতিয়া দেখিলে যে শিৱৰ বাবে কোনো যজ্ঞৰ ভাগ ৰখা
হোৱা নাই, তেতিয়া তেওঁ ইয়াৰ বিৰোধিতা কৰিলে। কিন্তু
দক্ষই তেওঁক প্ৰত্যুত্তৰ দি শিৱক অপমানহে কৰিলে, যাৰ
ফলত দধীচি মুনিয়ে যজ্ঞ ত্যাগ কৰি গুচি গ'ল।

নাৰদৰ মুখে পিতৃগৃহত আয়োজিত এই মহাযজ্ঞৰ
খবৰে সতীৰ হৃদয়ত এক গভীৰ আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিলে।
তেওঁ মহাদেৱৰ ওচৰত যজ্ঞলৈ যোৱাৰ ইচ্ছা প্ৰকাশ
কৰিলে। মহাদেৱ, যিজন আছিল অন্তৰ্যামী, তেওঁ বুজিছিল
যে এয়া এক পৰিকল্পিত অপমানৰ আয়োজন। তেওঁ সতীক
বাধা দিছিল, কিন্তু এগৰাকী কন্যাৰ পিতৃৰ প্ৰতি থকা অটুট
বিশ্বাস আৰু মৰমৰ আকুলতাৰ ওচৰত মহাদেৱৰ সেই
বাধা বিফল হ'ল। শিৱই অনিচ্ছা সত্ত্বেও সতীক যোৱাৰ
অনুমতি দিলে।

নন্দী আৰু অনুচৰসকলক লগত লৈ সতী যেতিয়া
যজ্ঞস্থলীত উপস্থিত হ'ল, তেওঁৰ অন্তৰ এক অজান
আশংকাত কঁপি উঠিল। বাহ্যিক আড়ম্বৰৰ আঁৰত তেওঁ
এক শীতল অৱজ্ঞাৰ পৰিৱেশ অনুভৱ কৰিলে। তেওঁৰ পিতৃ
দক্ষই তেওঁক দেখি আদৰণি জনোৱাৰ সলনি, এক
অৱজ্ঞাৰ ভাৱেৰে মুখ ঘূৰাই ল'লে। তাৰ পিছত, তাত
উপস্থিত থকা সকলো দেৱতা-ঋষিৰ সন্মুখত, দক্ষই তেওঁৰ

জোঁৱায়েক মহাদেৱক উদ্দেশ্যি কটু আৰু অপমানজনক বাক্যবাণেৰে থকা-সৰকা কৰিলে। তেওঁৰ বৈবাগ্য, তেওঁৰ সংগী, তেওঁৰ বাসস্থান- একোৱেই দক্ষৰ উপহাসৰ পৰা সাৰি নগ'ল।

সেই সভাত বহি থকা দেৱতাসকলৰ হৃদয়বিদাৰক নিশ্চক্ৰতাই অপমানৰ জুইকুৰা আৰু অধিক জ্বলাই তুলিলে। সতীয়ে বুজিলে, এইখন কেৱল দক্ষৰ সভা নহয়, এয়া সমগ্ৰ দেৱ-সমাজৰ মৌন সন্মতি। সেই মুহূৰ্তত, তেওঁৰ চকুৰ পৰা দুখৰ অশ্ৰু নহয়, ওলাই আহিল ক্ৰোধ আৰু আত্মসন্মানৰ অগ্নিশিখা। তেওঁ উপলব্ধি কৰিলে যে তেওঁৰ পিতৃৰ পৰা পোৱা এই শৰীৰটোৱেই আজি তেওঁৰ অপমানৰ কাৰণ।

তেওঁ তেওঁৰ জন্মৰ চৰ্তৰ কথা মনত পেলালে। তেওঁ যোগাশ্লিৰ দ্বাৰা নিজৰ শৰীৰ ত্যাগ কৰিলে আৰু তেওঁ দেখুৱাই দিলে যে আত্মসন্মানতকৈ ডাঙৰ একো নাই। আত্মত্যাগৰ আগতে, তেওঁৰ ক্ৰোধদৃষ্টিয়েই দক্ষক তেওঁৰ অহংকাৰৰ ভয়ংকৰ পৰিণতিৰ অভিশাপ দি গ'ল।

ইয়াৰ পিছতেই আহিল সেই ব্ৰহ্মাণ্ড কঁপাই তোলা প্ৰলয়ংকাৰী পৰিণতি। নন্দীৰ পৰা পোৱা সতীৰ দেহত্যাগৰ সংবাদে ধ্যানত মগ্ন মহাদেৱৰ শান্ত ৰূপক প্ৰলয়ৰ ৰূপলৈ সলনি কৰিলে। তেওঁৰ ক্ৰোধত গোটেই ব্ৰহ্মাণ্ড কঁপি উঠিল। তেওঁ ক্ৰোধত নিজৰ জঁটাৰ পৰা এডাল চুলি নিক্ষেপ কৰাত তাৰ পৰাই জন্ম হ'ল প্ৰলয়ৰ সিংহমুখ বীৰভদ্ৰ।

মহাদেৱৰ আদেশ পাই বীৰভদ্ৰ, ভদ্ৰকালী আৰু তেওঁৰ অলেখ ৰুদ্ৰ সৈন্যই দক্ষৰ যজ্ঞস্থলীত এক অভূতপূৰ্ব

ধ্বংসলীলা চলালে। তেওঁলোকে কেৱল দক্ষৰ যজ্ঞ ধ্বংস কৰাই নহয়, বৰঞ্চ সেই অপমানৰ নীৰৱ দৰ্শক হৈ থকা প্ৰতিজন দেৱতাক শাস্তি দিছিল। সৰস্বতীৰ নাক কটাৰ পৰা ইন্দ্ৰক গছকি পেলোৱালৈকে- বীৰভদ্ৰৰ আক্ৰমণ আছিল সেইসকলৰ বাবে এক ভয়ংকৰ শিক্ষা।

বীৰভদ্ৰই দক্ষৰ অপমানত হাঁহি থকা দেৱতা পূৰাৰ দাঁত ভাঙি পেলালে, যজ্ঞৰ সাক্ষী হৈ থকা ভগ দেৱতাৰ চকু উলিয়াই আনিলে। দক্ষৰ যজ্ঞ সম্পূৰ্ণৰূপে ধ্বংস হোৱাৰ লগতে তেওঁৰ অহংকাৰৰো পতন ঘটিল। অৱশেষত, বীৰভদ্ৰই দক্ষৰ শিৰচ্ছেদ কৰিলে।

দেৱগণে ভক্তিভাৱে স্তুতি কৰাত মহাদেৱ শান্ত হ'ল। তেওঁৰ ক্ৰোধ দয়া আৰু ক্ষমালৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল আৰু

তেওঁৰ কৃপাতে হত্যা হোৱা সকলো দেৱতা আৰু ঋষিয়ে পুনৰ জীৱন লাভ কৰিলে। তেওঁ দক্ষকো এটা ছাগলীৰ মূৰ লগাই পুনৰ জীৱিত কৰিলে, আনকি তেওঁৰ ৰাজ্যও ঘূৰাই দিলে। এই কাৰ্যৰ বাবেই মহাদেৱক 'সৰ্বক্ষমাকাৰী' বুলিও গণ্য কৰা হয়।

কিন্তু ইয়াৰ পিছৰ দৃশ্য আছিল আৰু অধিক কৰুণ। মহাদেৱে সতীৰ নিথৰ দেহ কান্ধত লৈ শোকত দিশহাৰা হৈ ঘূৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। সৃষ্টিৰ ভাৰসাম্য ঘূৰাই আনিবলৈ আৰু মহাদেৱক শোকমুক্ত কৰিবলৈ, ভগৱান বিষ্ণুৱে তেওঁৰ সুদৰ্শন চক্ৰৰে সতীৰ নিথৰ শৰীৰটো ছিন্ন কৰিলে, যাৰ ফলত সেই দেহৰ অংগসমূহ পৃথিৱীৰ ৫১টা স্থানত পতিত হৈ একোখনকৈ শক্তিপীঠত পৰিণত হ'ল।

এই কাহিনীটোৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ?

- সাংসাৰিক দায়িত্ব আৰু আধ্যাত্মিক জ্ঞানৰ মাজত ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰিলেহে জীৱন সাৰ্থক হৈ উঠে।
- সম্পৰ্ক যিয়েই নহওক, য'ত সন্মান নাথাকে, তেনে সম্পৰ্ক অর্থহীন।
- কেতিয়াবা প্ৰলয়ৰ ধ্বংসাত্মক পৰাই সৃষ্টিৰ নতুন আধাৰ গঢ় লৈ উঠে।
- প্ৰকৃত প্ৰেম অমৰ আৰু এইটোৱে চিৰন্তন সত্য।

য'ত প্ৰকৃত প্ৰেম নিহিত হৈ থাকে, তাত বিচ্ছেদ কেৱল এক যতিহে মাথোঁ, পূৰ্ণচ্ছেদ নহয়। সতীৰ সেই

আত্মত্যাগৰ পৰাই এক নতুন সংকল্পই জন্ম ল'লে- তেওঁ পাৰ্বতী হৈ পুনৰ ঘূৰি আহিল। সেয়া সম্পূৰ্ণ এক অমৰ প্ৰেমৰ নতুন গাথা, এক নতুন অধ্যায়। ■

উৎস:

- ◆ Puranic Encyclopaedia- Vettam Mani.
- ◆ শিৱ মহাপুৰাণ
- ◆ বায়ু পুৰাণ
- ◆ দেৱী ভাগৱত পুৰাণ

সমর্থন

এ দীপ্তি ডিটিমনি বৈশ্য

তিতাগুৰি গাঁৱৰ চৌহদত যথেষ্ট ভীৰ। প্ৰচণ্ড গৰমৰ মাজতো গাঁৱৰ সকলোৱে যেন কিবা এটা দৃশ্য চাবলৈ অপেক্ষা কৰি আছে। চৰিত্ৰহীন বোৱাৰী বৈদেহীক বৃদ্ধ আম গছজোপাত বান্ধি ৰাখিছে। মুখখনত ৰঙা ৰঙাকৈ কিছু অংশ ফুলি আছে, শুকান চকুহালেৰে তাই ৰাইজলৈ একেথৰে চাই ৰৈছে। ঊঠযুৰি নিস্কৃতাত ডুবি আছে।

চৌদিশে মাথোঁ কোলাহল- “বিবাহিতা হৈও তাই আন মতাৰ লগত পলাই গৈছিল!”

“কুলক্ষিণী তাই!”

“মৰি নাথাকে কিয়? সমাজখন লেতেৰা কৰি পেলাইছে!” বিভিন্নজনৰ মুখত বিভিন্ন গালি। বৈদেহী মনে মনে আছে। কিন্তু তাইৰ মৌনতাৰ আঁৰত এজাক ধুমুহা, যি কাৰো চকুত পৰা নাই। গাঁৱৰ মানুহখিনিয়ে শিল, চেঙেল যি আছে সেয়াই বৈদেহীলৈ দলিয়াই আছে।

: “ৰ’ৰ!”

তেনেতে ভীৰ কাটি এজন ডেকা ওলাই আহিল। সি নীৰৰ বৈদেহীৰ শৈশৱৰ বন্ধু আৰু বৰ্তমানৰ একমাত্ৰ সহায়ক। বৈদেহীক সি নিজৰ কৰিবলৈ বিচাৰে। আনকি কালি ৰাতি বৈদেহীক পলাই লৈ গৈ সি হয়তো বহু দূৰ পালে হৈ যদিহে গাঁৱৰে এজনী খুৰীয়ে ৰাইজক খবৰটো নিদিয়ো। গাঁৱৰ ৰাইজে নীৰৰক এৰি দি বৈদেহীকহে ধৰি-বান্ধি থ’লো।

আজি তাৰেই বিচাৰ চলিছে। কিন্তু নীৰৰে বৈদেহীক গাঁৱৰ মানুহৰ হাতত থৈ কেতিয়াও এৰি নাযায়। সি যুঁজিবলৈ বুলিয়ে আহিলো।

: “ৰ’ৰ!”

ডাঙৰ মাতেৰে সি ক’লে- “যেতিয়া সদায় তাইক মাৰপিট কৰা হৈছিল তেতিয়া আপোনালোকে ক’ত আছিল? যেতিয়া তাইৰ শৰীৰত মাৰ-পিটৰ ৰঙা দাগ পৰিছিল, যেতিয়া তাই গোটেই ৰাতি কান্দিছিল, যেতিয়া তাইৰ স্বামীয়ে তাইক জন্তুৰ দৰে মাৰপিট কৰিছিল, তেতিয়া কিয় কোৱা নাছিল এয়া যে অন্যায়া?”

ভীৰটো নিস্কৃত হৈ পৰিল। নীৰৰে বৈদেহীৰ কাষলৈ আহিল। তাইৰ সন্মুখত থিয় হৈ থকা এজন মানুহৰ ফালে আঙুলিয়াই দি নীৰৰে ক’লে- “এইজন, এইজন তাইৰ গিৰিয়েক মাথৰ। কিন্তু সি এটা দানৱ!”

“ঐ, ঐ কি বকিছা?”

- মাথৰ ক্ৰোধিত হৈ পৰিল। সি ৰঙা চকুৰে চাই নীৰৰে ওপৰত চিঞৰি উঠিল- “হাৰমজাদা! তই মোৰ তিৰীৰ ওপৰত চকু দিবি।”

নীৰৰে মাথৰৰ খং দেখি হাঁহিলেহে। সি কিবা ক’বলৈ ল’লো। কিন্তু তাৰ পূৰ্বে মাথৰে বৈদেহীক সকলোৰে সন্মুখত আকৌ চৰ মাৰি ক’লে- “তই মোৰ সন্মান নষ্ট কৰিলি।”

বৈদেহী সামান্য কঁপি উঠিল। কিন্তু তাইৰ আত্মসন্মান এইবাৰ তলতীয়া হোৱা নাই। তাই মাধৱলৈ শংকাহীন চাৰনিৰে চালো। এতিয়া আৰু তাই কি হেৰুৱাব? সকলো শেষ হৈ পৰিল। বৈবাহিক সম্পৰ্কটো জীয়াই ৰাখিবলৈ তাই আত্মসন্মান, সুখ সকলো পাহৰি পেলাইছিল। কিন্তু তাৰ সলনি তাই ইমানদিনে কি পালে? প্ৰতিদিনে মদাহী গিৰীয়েকৰ পৰা পোৱা শাৰীৰিক-মানসিক অত্যাচাৰত তাই পালেই বা কি?

আচলতে জীৱনটোক লৈ কৰা আশাবোৰ যেতিয়া নিৰাশ হয়। তেতিয়া কিছুমান কাপুৰুষে জীৱনটোৰ প্ৰতি থকা অভিযোগ আৰু বিফলতাবোৰ পাহৰিবলৈ নিজৰ পত্নীক মাৰধৰ কৰে। আৰু বৈদেহী সেই দুৰ্ভাগীয়া নাৰীসকলৰ মাজৰে এজনী। যিখন সমাজে তাইৰ সৈতে হোৱা অন্যায়বোৰ দেখিও নেদেখা ভাও লৈ আছিল। আজি সেইখন সমাজে তাইক নানা কু-কথা শুনাইছে। বৈদেহীও শুনি থাকিল। তাইৰ হয়তো জীয়াবলৈ আৰু ইচ্ছা নাই। মাত্ৰ নীৰৱে যেন তাইৰ মৃত্যুৰ পিছত এটা ভাল জীৱন গঢ়ি ল'বলৈ সাহস পায়। সেয়াই তাইৰ অন্তিমটো আশা। - “বহুত হ'ল, এতিয়া মই ক'মা আৰু সৰে শুনিব লাগিব।” ঠিক তেনেতে কম্পিত মাত এটা ভাঁহি আহিল।

ভীৰটোৱে ঘূৰি চালো বগা মেখেলা-চাদৰ পিন্ধা এগৰাকী বৃদ্ধা তেওঁলোকৰ ফালে আহি আছে। তেওঁ বৈদেহীৰ শাহুৱেক দময়ন্তী। মুখখনত বলিৰেখা পৰিছে যদিও চকুত নতুন কিবা এটা জিলিকি আছে। হয়তো সততা।

“মা! চা, এইজনীয়ে কি কৰিছে!” - মাধৱে চিঞৰি উঠিল। দময়ন্তীয়ে পুতেকক একো নক'লো। তেওঁ বৈদেহীৰ ওচৰ পালেহি। তাইৰ মুখখনলৈ চাই হঠাৎ দময়ন্তীয়ে গালত এটা

চৰ বহুৱাই দিলো। ৰাইজেও সকাহৰ উশাহ এটা ল'লো। যেন এয়া ন্যায় হ'ল। কিন্তু তেতিয়াই দময়ন্তীৰ মাতটো কঁপি উঠিল -

“তই কিয় মৰি নগ'লি বোৱাৰী? গোটেই জীৱনটো যদি মনে মনে থাকিব বিচাৰিছা। তেন্তে জীয়াই থকাতকৈ মৰি যোৱাই ভাল।”

আকৌ নিস্তব্ধতাত ৰাইজ ডুবি পৰিল। সকলোৰে চকু কপালত উঠিল। মাধৱেও স্তম্ভিত হৈ পৰিল। মাকে এইবিলাক কি কৈছে? সি তৎক্ষণাৎ সুধিলে - “মা, তই কি কৈছা?”

দময়ন্তী এতিয়া লাহেকৈ পোনে পোনে থিয় হ'ল। বছৰ বছৰ ধৰি কুঁজা হৈ থকা তেওঁৰ পিঠিখন যেন আজি সত্যৰ হেঁচাত পোন হৈ পৰিছে। তেওঁ লাহেকৈ সকলোৰে পিনে চাই ক'লে- “এটা সময়ত ময়ো বোৱাৰী আছিলোঁ।” বৈদেহীয়ে শাহুৱেকৰ পিনে চালো। ভিৰটোও নিস্তব্ধ হৈ দময়ন্তীৰ কথা কাণ পাতি শুনি বৈছে। প্ৰথমবাৰ এইখন গাঁৱত এগৰাকী শাহুৱে স্বীকাৰ কৰিছে যে তেওঁ এসময়ত বোৱাৰী আছিল।

- “এইখন ঘৰলৈ বিয়া হৈ আহা সময়ত মোৰ মাত্ৰ বয়স পোন্ধৰ বছৰ আছিল। মাধৱৰ দেউতাকে কেতিয়াবা মই কৰা সৰু সৰু ভুলতে মোক মাৰধৰ কৰিছিল। আৰু কেতিয়াবা বিনা দোষতো মাৰ খাইছিলোঁ। গালি-গালাজ কৰিছিল। মই কিন্তু তেওঁক পতিপৰমেশ্বৰ বুলিয়ে মনে মনে সহ্য কৰি থাকিছিলোঁ... কাৰণ মা আৰু শাহুআই কৈছিল- “মোৰ শহুৰৰ ঘৰখনেই এতিয়া মোৰ ঘৰ।” নৰক হওক বা স্বৰ্গ জীৱনটো থকালৈ সহ্য কৰিবই লাগিব। সহ্য কৰিলোঁ ... দিন, মাহ, বছৰ... সদায় মৰি মৰি পাৰ কৰি আহিলোঁ।

আচলতে চৰিত্ৰহীন বুলি ভৱা প্ৰতিগৰাকী নাৰী প্ৰকৃতৰ্থত চৰিত্ৰহীন নহয়।

তাৰপিছত মাধৱ আহিল মোৰ নৰকসদৃশ জীৱনলৈ। তাক ডাঙৰ-দীঘল কৰিবলৈ মই নিজকে একেবাৰে পাহৰিলোঁ। দুখ-কষ্ট ক'ৰবাত নোহোৱা হৈ থাকিল। আকৌ কেতিয়াও সপোন দেখা নাছিলোঁ, কেতিয়াও মনৰ দুখবোৰ প্ৰকাশ কৰি অভিযোগ কৰা নাছিলোঁ। কিন্তু ইমানখিনিৰ পিছতো জীৱনত কি পালোঁ? কি পালোঁ মই? পত্নীক জন্তুৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰা এজন পুত্ৰ!”

দময়ন্তীৰ কথাত ৰাইজে এতিয়া তলমুৱা হৈ চাই আছে। কাৰো মুখত এটা ‘টো’ শব্দ নাই। মাধৱৰো মুখৰ মাত হৰিল।

“বৈদেহীক ইমানদিনে মনে মনে থাকিবলৈ ক'লোঁ। কাৰণ ভাবিছিলোঁ মোৰ বা তাইৰ দৰে সকলো নাৰীৰ ভাগ্য চাগে একেই। কিন্তু মোৰ ভুল হৈছিল। এটা ডাঙৰ ভুল! এতিয়া বৈদেহীও মোৰ দৰে লাহে লাহে মৃত্যুৰ মুখলৈ গৈ থকা দেখা পাই আছোঁ। দেখি আছোঁ তাই বন্দী জীৱনটো কিদৰে পাৰ কৰি আছে। মোৰ বুজাত দেৱী হৈ গ'ল যে তায়ো এজনী মানুহ। তায়ো এখন মুকলি পৃথিৱী বিচাৰে। আৰু নাৰীৰ... সি কোনো পাপ কৰা নাই। সি মাত্ৰ তাইক এই নৰকৰ পৰা এখন মুকলি পৃথিৱীলৈ নিব বিচাৰে।”

দময়ন্তীয়ে এইদৰে কৈ বৈদেহীক গছজোপাৰ বন্ধনৰ পৰা মুকলি কৰি দিলে।

বৈদেহী পিছে ভাগৰুৱা। তাইৰ ক'লৈকো যাবলৈ ইচ্ছা নাই। কালি ৰাতি শাহুৱেকেহে নাৰীৰক মাতি পঠিয়াইছিল। অৱশ্যে বৈদেহীয়ে নাৰীৰক ভালপায়। কিন্তু সমাজ আৰু শিৰৰ সেন্দূৰকণৰ বাধা নেওচি তাই নাৰীৰক সৈতে কেতিয়াও যাবলৈ বিচৰা নাছিল। শাহুৱেকে তাইক চিধাকৈ নক'লেও কালি ৰাতি ঘৰৰ পৰা তাইক বাহিৰ কৰি দিয়াৰ অভিনয় কৰিছিল। যাতে তাই অসহায় অনুভৱ

কৰি নাৰীৰক সৈতে বহুদূৰলৈ গুছি যায়। পিছে বৈদেহী সহজ-সৰল। তাই নাৰীৰক সৈতে উপায়হীন হৈ যাবলৈ লৈছিল। কিন্তু ৰাইজে সিহঁতক বেলেগ দৃষ্টিৰে চাই ধৰি পেলালে। তাই নাজানে শাহুৱেকৰ উদ্দেশ্যৰ কথা। এতিয়া গম পাই বৈদেহী অবাক।

যিনহওক দময়ন্তীয়ে আজি আকৌ ভুল নকৰে। কালি ৰাতি তেওঁ গোপনে বোৱাৰীক পলাই যাবলৈ সহযোগ কৰিছিল আৰু আজি তেওঁ গাঁৱৰ মানুহৰ সন্মুখত বৈদেহীক স্পষ্টকৈ ক'লে – “যা, যা বোৱাৰী। এই নৰকৰ পৰা ওলাই যা। তই ভুল কৰা নাই। এই সমাজখন, এই নিম্ন চিন্তাধাৰা, এই বিষম মই পান কৰিছোঁ। এতিয়া তোৰ ডিঙিত জোৰকৈ সোমাই দিব নিবিচাৰোঁ। এই বৰবিষ খাব নালাগে তই। যা তই। আন এজনী আৰু দময়ন্তী হ'ব নালাগে।”

বৈদেহীয়ে শাহুৱেকৰ বুকুত সোমাই কান্দিবলৈ ধৰিলে। কিন্তু এই চকুলো দুৰ্বলতাৰ নহয়, এগৰাকী মাতৃৰ সাহসেৰে অৰ্জন কৰা স্বাধীনতা।

- “ব’লা বৈদেহী।”

নীৰে হাতখন আগবঢ়াই দিলে। বৈদেহীও শাঙ্কৰেকৰ সন্মতি পাই নীৰৰ হাতত ধৰিলে। এয়া প্ৰথমবাৰৰ বাবে ভয় নকৰাকৈ, লাজ নকৰাকৈ, নিজৰ সুখৰ বাবে তাই হাতখন অন্য পুৰুষৰ পিনে আগবঢ়ালে। দময়ন্তীয়ে ৰাইজৰ ফালে চাই ক’লে - “সকলোৱে নিজকে ৰাম বা ৰামভক্ত বুলি দাবী কৰে। কিন্তু কোনোবাই যদি সঁচাকৈয়ে ৰামভক্ত হয়- তেন্তে সীতাক পৰিত্যাগ নকৰে। তেওঁ সংগী হোৱাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়ে। আৰু আজি মই বোৱাৰীৰ লগত আছোঁ। মই আৰু মনে মনে নাথাকোঁ। আজি কেৱল মই মা আৰু শাহু আই নহয়। মই এগৰাকী নাৰী। সত্যৰ বাবে যুঁজ দিয়া প্ৰতিগৰাকী নাৰীৰ সমৰ্থক।”

ভীৰটো নিস্তদ্ধ হৈ পৰিল। কোনোবাই কোনোবাই লাজত তললৈ নমাই দিছে দৃষ্টিকেইযোৰ.. আৰু কিছুমানৰ চকু জিলিকি উঠিছে নতুন চিন্তাৰে।

আচলতে চৰিত্ৰহীন বুলি ভৱা প্ৰতিগৰাকী নাৰী প্ৰকৃতৰ্থত চৰিত্ৰহীন নহয়। তাইৰ চৰিত্ৰত প্ৰশ্ন উঠাবলৈ হয়তো সমাজেহে অধিকাৰ বুলি ধৰি লয়। তাইক সমাজে প্ৰশ্নও কৰে। কিন্তু উত্তৰ দিবলৈ সুযোগো নিদিয়ো। কিন্তু নাৰীয়ে যদি নাৰীক বুজিবলৈ লয়। হয়তো বৈদেহীৰ নিচিনা আৰু কিছুমান চৰিত্ৰহীনা নাৰীৰ বদনামৰ সলনি সুনাম হৈ পৰিব।

আজি বৈদেহী অকলশৰীয়া নহয়। তাইৰ লগত এগৰাকী নাৰী আছে- যিয়ে গোটেই জীৱন নিমাত হৈ থাকিল আৰু আজি সত্যৰ হৈ গৰ্জি উঠিল। নাৰী যদি নাৰীৰ শত্ৰু। তেন্তে নাৰীয়ে নাৰীৰ মিত্ৰও হ’ব পাৰে। কেতিয়াবা এগৰাকী নাৰীয়ে আন এগৰাকী নাৰীৰ হৈ দিয়া এখোজ সমগ্ৰ সমাজৰ চিন্তাধাৰা সলনি কৰে। প্ৰয়োজন মাথোঁ সত্যক সমৰ্থন কৰা। ■

চৰৈৱেতী বাহিৰা বহী

৷ অনামিকা বড়া

ৰচনাকাল - ২০ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০২৫

ইংৰাজী সংখ্যা পদ্ধতিত ৬ আৰু ৯ সংখ্যাটোৰ চিহ্নটো একেই, মাত্ৰ এটা আনটোৰ সৈতে ১৮০ ডিগ্ৰী কোণ পাৰ্থক্যত থাকে। অৰ্থাৎ ৬ টো ১৮০ ডিগ্ৰী ঘূৰাই দিলে ৯ হৈ পৰে আৰু তদ্ৰূপা এতিয়া যদি দুজন মানুহে একেলগে সেই দুটা দিশৰ পৰা এটা সংখ্যা চায়, তেন্তে এজনৰ বাবে যদি সংখ্যাটো ৬ আনজনৰ বাবে হ'ব

৯। ইয়াত এজনৰো ভুল নাই কিন্তু দুয়োজনৰ বাবেই আনজন ভুল। ৰাজনীতিৰো বহু কথা তেনেকুৱাই। কিন্তু দৰ্শক হিচাপে ৬ আৰু ৯ ৰ পাৰ্থক্যটো যিদৰে অতি সহজতে বুজিব পাৰি, ৰাজনীতিত জনতাৰ বাবে সেই ছবিখন হৈ থাকে প্ৰায় অস্পষ্ট, ধূৱলী-কুঁৱলী অথবা অভেদ্য আৱৰণেৰে আবৃত। কিমান যে ঘটনা-পৰিঘটনাই সত্যৰ মুখ দেখিবলৈ নাপায়, পোহৰলৈ নহাকৈয়ে চিন-মোকাম হেৰাই যায়, মিথ্যাৰহনেৰে জনতাৰ মাজত প্ৰচাৰ লাভ কৰে, এইবোৰৰ হিচাপ ৰখা কি সহজ কাম?

তেনে এটা অসহজ, আপাতত কঠিন কামেই যেন সম্পন্ন কৰিলে 'বাহিৰা বহী'য়ো এজন

গ্ৰন্থৰ নাম : বাহিৰা বহী

লেখক	: অৰূপ কলিতা
প্ৰকাশন	: বৰ্ণ
প্ৰথম প্ৰকাশ	: এপ্ৰিল, ২০২৪
মুঠ পৃষ্ঠা	: ১৫৪
মূল্য	: ২২৭ টকা

সাংবাদিকৰ কলমেৰে নিগৰিত কিছু বাস্তৱ-আশ্চৰ্যচকিত-শিহৰণমূলক ঘটনা-পৰিঘটনা সন্নিৱিষ্ট এইখন সাধাৰণ গ্ৰন্থ নহয়। কেৱল ভাৰত বা অসম নহৈ সমগ্ৰ বিশ্বৰে ইতিহাসক সামৰি লিখা এয়া যেন বিক্ষিপ্ত ৰাজনৈতিক এপিটোফ। লক্ষণীয় যে বিশ্বৰ ৰাজনৈতিক ইতিহাসৰ পৰা তুলি অনা আন্ধাৰ-পোহৰ

ঘটনা পৰিক্ৰমাও নিজ দেশৰ সৈতে সামঞ্জস্য থকা তথা পঢ়ুৱৈয়ে অতি সহজেই তুলনা কৰি বিশ্লেষণ কৰিব পৰা। এই ক্ষেত্ৰত লেখক অৰূপ কলিতাৰ কলমৰ বিচক্ষণতা ফুটি উঠিছে।

সৰু-বৰ একত্ৰিষ্টা অধ্যায় সম্বলিত গ্ৰন্থখনৰ প্ৰতিটো অধ্যায়ৰেই শিৰোনাম আকৰ্ষণীয়-বহস্যপূৰ্ণ। উদাহৰণস্বৰূপে 'বসন্ত এসে গোছে', 'অৰণ্যৰ অধিকাৰ কাৰ', 'কংগ্ৰিকবোৰ আকাশলৈ, গছবোৰ ছিন্নমূল', 'বধিৰক শুनावলৈ প্ৰয়োজন ডাঙৰ শব্দৰ', 'মোড়ী কেবিনেটৰ এজন মন্ত্ৰীৰ মৃত্যু বহস্য', 'ইট দ্য ৰিচ্চ...', 'নৰেন্দ্ৰ মোড়ীৰ পথেৰে হিমন্ত বিশ্ব শৰ্মা', 'টিপু, চুলতান

গ্ৰন্থ আশ্ৰেণ চলা

বন গয়া!’, ‘সমসাময়িক ৰাছল গান্ধী কিয় হিমন্ত বিশ্ব শৰ্মাৰ বন্ধু হ’ব নোৱাৰিলে’ ইত্যাদি। ইয়াত অধ্যায়সমূহত মাজে মাজে কিছুমান কথাৰ পুনৰাবৃত্তি ঘটিছে যদিও প্ৰদত্ত অধ্যায়ত আন অধ্যায়ৰ লগত থকা সংগতিৰ বাবে সেয়া অৱধাৰিত আছিল। লগতে এই উল্লেখ-প্ৰতিউল্লেখ ঘটনাসমূহ বুজিবলৈ, বিশ্লেষণ কৰিবলৈকো পঢ়ুৱৈক সহায়হে কৰিছে যেন অনুভৱ হ’ল।

উল্লেখযোগ্য যে ‘গাঁৱে গাঁৱে গুঞ্জন...’ শীৰ্ষক অধ্যায়টিৰ বাদে বাকী সকলোবোৰৰ বিষয় ৰাজনীতিৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষ সংযোগ থকা। এই অধ্যায়টোত যৌতুকৰ সৈতে জড়িত কিছু শিহৰণকাৰী তথ্য আৰু এটি সঁচা কাহিনীৰ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। এই বিষয়টোক অতি গুৰুত্বসহকাৰে উপস্থাপন কৰা লেখকৰ ভাষাতে মোৰ মনৰ কথা যে “যৌতুকৰ অবাধ বাধ্যবাধকতাই কেৱল এখন সমাজৰ স্থলনকে প্ৰতিফলিত নকৰে, এটা শিক্ষা ব্যৱস্থাবো অন্তঃসাৰশূন্যতাক উদঙাই দিয়ে। এজন যুৱকে উপহাৰৰ নামত লাখ লাখ টকাৰ সম্পদ, গহনা পত্নীৰ ঘৰৰ পৰা ল’বলৈ কুণ্ঠাবোধ নকৰে, এটা পৰিয়ালক ধাৰুৱা কৰি তুলিবলৈ লজ্জাবোধ নকৰে, তেনেহ’লে সেই শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য সম্পূৰ্ণ ব্যৰ্থ বুলি কোৱাটো নিশ্চয় অত্যাতি নহ’ব।” এই কথাটো ভাবি মোৰ আজিও আচৰিত লাগে যে যিমান দিনক দিনে শিক্ষিতৰ হাৰ বাঢ়ি আহিছে, সিমানে কিন্তু যৌতুকৰ আদৰো সমাজত বাঢ়িহে আহিছে, সেয়া লাগিলে ‘পৰম্পৰা’ বা ‘মৰম’ আদি অভিধাৰ আঁৰ লৈয়ে নহওক কিয়। কেৱল যৌতুকৰ ক্ষেত্ৰতে নহয়, এনেধৰণৰ বহু

যৌতুকৰ অবাধ বাধ্যবাধকতাই কেৱল এখন সমাজৰ স্থলনকে প্ৰতিফলিত নকৰে, এটা শিক্ষা ব্যৱস্থাবো অন্তঃসাৰশূন্যতাক উদঙাই দিয়ে। এজন যুৱকে উপহাৰৰ নামত লাখ লাখ টকাৰ সম্পদ, গহনা পত্নীৰ ঘৰৰ পৰা ল’বলৈ কুণ্ঠাবোধ নকৰে, এটা পৰিয়ালক ধাৰুৱা কৰি তুলিবলৈ লজ্জাবোধ নকৰে, তেনেহ’লে সেই শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য সম্পূৰ্ণ ব্যৰ্থ বুলি কোৱাটো নিশ্চয় অত্যাতি নহ’ব।

বিষয়ত সাম্প্ৰতিক সময়ৰ কুচ-কাৰাজবোৰ লক্ষ্য কৰিলে ক’বলৈ মন যায় যে শিক্ষিত নহয়, কেৱল স্বাক্ষৰতাৰ হাৰহে বাঢ়িছে, শিক্ষিতৰ হাৰ নিম্নগামীহে হৈছে আজিৰ সমাজত। কি যে এক পৰিতাপৰ বিষয়! যি কি নহওক, অধ্যায়টোৰ শেষত যৌতুক নিৰ্মূলত শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ ব্যৰ্থতাক সফলতালৈ সলনি কৰিবলৈ লেখকে আগবঢ়োৱা প্ৰস্তাৱটো কাৰ্যকৰী হ’বনে সেয়াও অনিশ্চিত। তথাপি সজাগতা বৃদ্ধি হোৱাটো আশা কৰিব পাৰি।

ব্যক্তিগতভাৱে ৰাজনীতি বিষয়টো মোৰ বাবে অলপ কঠিন আৰু সমানে বিৰক্তিদায়ক। জটিল পাকবোৰৰ বান্ধ খোলাটো দূৰৰেই কথা, বিষয়টোৰ কাষ চাপিলেই আঁত হেৰুওৱা মছৰাৰ দৰে চকুৰ আগত জলক-তবক কৰি নাচো। তথাপি কেতিয়াবা সৰলকৈ লিখা বা কোৱা ৰচনা বা কথা (কাহিনী) পঢ়োঁ বা শুনো (চাওঁ)। এই গ্ৰন্থখনো আৰম্ভণি অধ্যায়ত আঁত পোৱা নাছিলোঁ যদিও সৰু সৰু অধ্যায়বোৰ এটা-দুটাকৈ পঢ়ি যাওঁতে ভালেই লাগিল। মাজে মাজে কৌতূহল, মাজে মাজে হতাশা, মাজে মাজে হুমুনিয়াহ, মাজে মাজে আশা, মাজে মাজে আশ্চৰ্যই মোক এটাৰ পাছত আনটো অধ্যায় পঢ়ি যাবলৈ বাধ্য কৰালো। ৰামানুজ গোস্বামীৰ ‘দ্য ব্লু ষ্টাৰ বুলেট টু ইন্দিৰা’ আৰু ‘দ্য লায়ল আৰ্মি’ নামৰ ৰাজনৈতিক উপন্যাস দুখনৰ পিছতে এইখন মই পঢ়িবলৈ তুলনামূলকভাৱে সহজ পোৱা তৃতীয়খন ৰাজনৈতিক গ্ৰন্থ। লগতে কম কলেৱৰত এইখন গ্ৰন্থত ইমানখিনি ঘটনাপ্ৰৱাহ সংৰক্ষণ কৰা হৈছে যে ৰাজনীতি ভালপোৱা বা আগ্ৰহ থকা ব্যক্তি মাত্ৰেই এইখন

গ্ৰন্থ এখন অৱশ্য পঠনীয় গ্ৰন্থ হ'ব বুলি মনে কয়। প্ৰকৃতাৰ্থত যিকোনো পঢ়ুৱৈৰ বাবেই যে এইখন সুখপাঠ্য আৰু পঠনযোগ্য গ্ৰন্থ তাত কোনো সন্দেহ নাই। অৱশ্যে দুৰ্নীতি-ভ্ৰষ্টাচাৰপ্ৰিয়-স্বার্থান্বেষী নেতা-পালিনেতা-অন্ধানুগামীয়ে যে এইখন ভাল পাব তাৰ নিশ্চয়তা দিব পৰা নাযাব।

বাহিৰা বহী। কিবা এটা অংক শুদ্ধ নে অশুদ্ধ খাটাকৈ নোৱৰালৈকে প্ৰথমে কৰি চোৱা বহী। প্ৰশ্ন এটা সজাই-পৰাই লিখাৰ আগেয়ে মূল অংশসমূহ, দিশসমূহ জুকিয়াই লোৱাৰ কচৰং কৰাৰ বহী। মন গ'ল কবিতা এটা লিখিবলৈ, প্ৰথমে কলমটো ঘঁহোৱা বহী। এনেকৈ ৰচনা, গল্প, উপন্যাস... আৰু কত কি। কিন্তু কেতিয়াবা এই 'নিৰ্ভেজাল' ৰূপসমূহ কঢ়িয়াই ফুৰা বাহিৰা বহী এখনো যে কিতাপৰ ৰূপ ল'ব সেয়া সততেই মনলৈ নহা এটা কথা। সেইবাবেই এই ব্যতিক্ৰমী নামটোৰ গ্ৰন্থখন সামাজিক প্ৰচাৰ মাধ্যমত দেখাৰে পৰা পঢ়িবলৈ উৎসুক হৈ আছিলোঁ যে ইয়াত আছে নো কি? তাৰোপৰি নামৰ সৈতে সংগতি ৰাখি আত্মপ্ৰকাশ কৰা বেটুপাতখনেও বাৰে বাৰে দৃষ্টি কাঢ়ি নিছিল, আগ্ৰহ দুগুণে বঢ়াইছিল। কেইদিনমান পলম হ'লেও অৱশেষত গ্ৰন্থখন পঢ়িলোঁ। লগতে এটা কথা অনুভৱ কৰিলোঁ যে এইখনৰ বিষয়বস্তুৰ গভীৰতাই মাজে মাজে মোৰ দৰে সাধাৰণ পঢ়ুৱৈৰ বাবে বিৰতিৰ দাবী কৰে।

যি কি নহওক দুটামান দিশত গ্ৰন্থখনে হতাশ কৰিলে। ইমানকেইটা বাস্তৱ ঘটনা-পৰিঘটনাৰে পূৰ্ণ লেখাত কোনো এটাতে লেখকে ৰচনা কৰাৰ সময়টো সঠিকভাৱে উল্লেখ নাই। দুই-এটাত বৰ্ণনাখিনিয়ে এছোৱা সময় অনুমান কৰাত সহায় কৰে যদিও সেয়া বেছিভাগতেই নোৱাৰি। প্ৰতিটো অধ্যায়ৰ ৰচনাকাল উল্লেখ থাকিলে অধ্যায়সমূহে পূৰ্ণতা পালেহেঁতেন। গ্ৰন্থখনত সূচীপত্ৰ এখনৰো অভাৱ অনুভৱ কৰিলোঁ।

যদিওবা নামটো বাহিৰা বহী, তথাপি ছপা কিতাপৰ ৰূপ দিয়া হৈছে যেতিয়া আৰু লেখাসমূহতো সম্পাদনাৰ ছাপ স্পষ্ট যেতিয়া সূচী এখন থাকিলে ভাল হ'লহেঁতেন। ইয়াৰ ঘটনা-পৰিঘটনাসমূহত মাজে মাজে কিছুমান কাকত, সাক্ষাৎকাৰ আদিৰ কথা উল্লেখ কৰি বহু হাই-প্ৰফাইল ব্যক্তিৰ উদ্ধৃতি কিছুমানো সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। সেইসমূহৰ বেছিভাগতে উৎসৰ সবিশেষ উল্লেখৰ অভাৱ পালোঁ। এইবোৰৰ লগতে দুই এটা বাক্যৰ গাঁথনিগত আসোঁৱাহ চকুত পৰিল যদিও ঘটনাপ্ৰৱাহত পঢ়ুৱৈয়ে সেয়া পোনাই লৈ যাব পৰা হৈ থকাত পঠনত বিশেষ ব্যাঘাত নজন্মিল।

এটা কথা নিলিখিলে আধৰুৱা হৈ ৰ'ব যে এইখন কিতাপ পঢ়ি থাকোঁতে মোৰ বাৰে বাৰে মনলৈ আহিছিল বুলনদাৰ কথা। বুলনদাই এইখন পঢ়ি নিশ্চয়কৈ বহুত সুখী হ'লহেঁতেন আৰু সবল আলোচনাও কৰিলহেঁতেন। সেই বুলনদাৰে (বুলন কুমাৰ শইকীয়া) 'আৰাকান ইণ্টেল' উপন্যাসখনত এটা বাক্য পঢ়িছিলোঁ, "ইয়াত যি হৈ আছে সেয়া দেখা পোৱা নাযায় আৰু যি দেখা পোৱা যায় সি আচলতে হৈ থকা কথাবোৰ প্ৰকাশ নকৰে।" ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰখনত এই কথাষাৰৰ প্ৰতিফলন যে সৰ্বত্ৰ বিয়পি আছে তাকেই যেন প্ৰমাণ কৰিলে বাহিৰা বহীয়ে। ঘটনাৰ সত্যাসত্যৰ বিচাৰ কৰাৰ দক্ষতা মোৰ নাথাকিলেও কণ্ঠ, বাহিৰা বহীয়ে সত্যক তুলি ধৰাত চেষ্টাৰ ক্ৰটি কৰা নাই। বাহিৰা বহীৰ পৰৱৰ্তী খণ্ডলৈ আগহেৰে, একেই উৎসুকতাৰে বাট চাই ৰ'লোঁ। ■

উল্লেখ-বিলাহ

কুইজ

১/ এইখন ভাৰতৰ অৰুণাচল প্ৰদেশৰ সোৱণশিৰি জিলাৰ এখন চহৰ আৰু জিলা সদৰ। ২০১৪ চনত 'আপাটানি সাংস্কৃতিক দৃশ্যপট'ৰ বাবে ইউনেস্কো'ৰ বিশ্ব ঐতিহ্য ক্ষেত্ৰৰ বাবে ইয়াক আংশিক তালিকাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। চহৰখনৰ নাম এটা সাংখ্যিক নম্বৰ। চহৰখনৰ নাম কি?

২/ উষা আলোচনীৰ দ্বিতীয় সংখ্যাৰ তৃতীয় ভাগত প্ৰকাশিত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা শ্ৰীকৃপাবৰ বৰবৰুৱা ছদ্মনামত লিখা এটি প্ৰবন্ধৰ বাবে আলোচনীখন আৰু ইয়াৰ সম্পাদক পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ ৰোষত পৰিব লগা হৈছিল। এই প্ৰবন্ধটোৰ শিৰোনাম কি আছিল?

৩/ ৯ নৱেম্বৰ, ২০২৩ চনত ইউনেস্কোৱে নিজৰ সৃষ্টিশীল চহৰ নেটৱৰ্ক (UNESCO Creative Cities Network, UCCN)-ত ৫৫খন নতুন চহৰ সংযোজন কৰাৰ কথা ঘোষণা কৰে। নতুনকৈ সংযোজিত চহৰসমূহৰ ভিতৰত ভাৰতৰ দুখন চহৰে নিজৰ স্থান দখল কৰিছিল। কেৰেলাৰ কোঝিকোড চহৰে 'সাহিত্যৰ চহৰ' (city of literature) হিচাপে আৰু আন এখন চহৰে 'সংগীতৰ চহৰ' (city of music) হিচাপে ইয়াত স্থান লাভ কৰিছিল। ২০১৫ চনত বাৰাণসীৰ পিছত ইউনেস্কোই 'সংগীতৰ চহৰ' হিচাপে নিৰ্ধাৰণ কৰা ভাৰতৰ এই দ্বিতীয়খন চহৰৰ নাম কি?

◆ কুইজৰ উত্তৰসমূহ ১৪ নম্বৰ পৃষ্ঠাত চাওক।

চুড'কু

	8	4	7		5			2
1			2	9		8	4	
				3	8			
	6		8	7		5	1	
			9		3			4
3	7					6		8
		3		2		1		
		8	3		1			6
5					9		3	

নিজে চেষ্টা কৰক

উদ্ধৃতি

১/ দেশৰ দৰিদ্ৰতা, অজ্ঞানতা গুচাবৰ বাবে প্ৰধান উপায় হ'ল শিক্ষা। জ্ঞানতকৈ পবিত্ৰ ক্ষমতাসম্পন্ন বস্তু এই জগতত একো নাই।

— আনন্দ চন্দ্ৰ আগৰৱালা

২/ কথা কম ক'বা, কাম বেছিকৈ কৰিবা।
আনক উপদেশ কমকৈ দিবা মহৎ লোকৰ
উপদেশ শুনিবা। তোমাৰ মংগল হ'ব।

— ছক্ৰেটিছ

লেখা আহ্বান

পৰৱৰ্তী সংখ্যাৰ বাবে আপোনাৰ কাপেৰে নিগৰিত নতুন চিন্তাৰ অংকুৰণ সমাজৰ আগত ভাস্কৰিত কৰিবলৈ আপোনাৰ অমূল্য সৃষ্টি আমালৈ প্ৰেৰণ কৰক। নবীন প্ৰতিভাৱান আৰু প্ৰবীণ লেখক উভয়কে আমি আমাৰ এই মঞ্চত সগৌৰৱেৰে, সন্মোহেৰে আদৰণি জনাইছোঁ। আপোনাৰ সৃষ্টিশীল অৱদানে আমাৰ এই ই-আলোচনীখনক অধিক সমৃদ্ধিশালী আৰু প্ৰাণৱন্ত কৰিব বুলি আমি দৃঢ় বিশ্বাসী।

লেখা প্ৰেৰণৰ পদ্ধতি আৰু নিৰ্দেশনা:

- আপোনাৰ মৌলিক লেখা ইউনিকোড ফণ্টত স্পষ্টকৈ টাইপ কৰি পঠিয়াব পাৰে।
- হাতে লিখা বা অন্য কোনো আকৰ্ষণীয় ফৰ্মেটত (যেনে DTP কৰা) থাকিলে, তাৰ উচ্চ মানৰ, পঢ়িব পৰা ফটোকপি বা স্কেন কৰা স্পষ্ট ছবি আপলোড কৰিব পাৰে।

লিংকসমূহ:

- ❖ Google form: <https://forms.gle/eKyrpHdeb6tNM0Ud8>
- ❖ Facebook page: <https://www.facebook.com/jnansancharofficial>
- ❖ Web link: <https://jnansancharofficial.blogspot.com>
- ❖ Email ID: jnansancharofficial@gmail.com

আমাৰ এই সাহিত্য-সেৱাৰ যাত্ৰাত আপোনাৰ মতামত আৰু দিহা-পৰামৰ্শ অতি আদৰণীয়। আপুনি আমাৰ ই-আলোচনীৰ সন্দৰ্ভত গঠনমূলক দিহা-পৰামৰ্শ, যিকোনো প্ৰশ্ন বা অসুবিধাৰ সন্মুখীন হ'লে আমাক বিনাদ্বিধাই অৱগত কৰিব বুলি আশা কৰিলোঁ।

ধন্যবাদেৰে,

জ্ঞান-সঞ্চাৰ সম্পাদনা গোটী

